

NAAR JEZUS MET MARIA

Karmelretraite

door

Titus Brandsma O.Carm.

met een inleiding door
Sanny Bruijns O.Carm.

en verantwoording door
Rudolf van Dijk O.Carm.

REEKS KARMEĻITAANSE VORMING
ten behoeve van initiële en voortgaande vorming
van de Familia Carmelitana
voor intern gebruik in kopievorm uitgegeven
door Sanny Bruijns en Rudolf van Dijk

1. *De verhalen rond Elia*. Nieuwe Nederlandse vertaling door Kees Waaijman O.Carm. Boxmeer, 2002; 2007².
2. Nicolaas de Fransman O.Carm., *De brandende pijl*. Carmelitaanse stemmen over beschouwing en apostolaat. Ascetische bijdragen, 2. Nederlandse vertaling van *Sagitta ignea* door Dominicus Wijnhoven O.Carm. (Dordrecht, 1966). Boxmeer, 2002; 2007².
3. *Het boek over de eerste monniken*. Carmelitaanse stemmen over beschouwing en apostolaat. Ascetische bijdragen, 1 (Merkelbeek, 1943). Nederlandse vertaling van *Liber primorum monachorum* door Irenaeus Rosier O.Carm. en Rumoldus Mollink O.Carm. Boxmeer, 2002.
4. Franciscus Amelry O.Carm., *Een Dyalogus, of tsamensprekinge der Sielen ende Schriftuerlijck bewijs, die Siele tot kennisse van haren Bruydegom treckende*. Naar de uitgave van 1551 bij Symon Cock te Ieper bewerkt door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2003.
5. Falco Thuis O.Carm., *Titus Brandsma (1881-1942), de Karmeliet die ons blijft inspireren. Een model voor karmelitaans leven in het derde millennium?* Boxmeer, 2003.
6. Michael a S. Augustino O.Carm., *Marie-vormigh ende Marielyck leven in Maria om Maria*. Naar de uitgave van 1669 bij G. Lints te Mechelen bewerkt door Rudolf van Dijk O.Carm. en met de hertaling van Theodulf Vrakking O.Carm. Boxmeer, 2003.
7. *Het leven van Maria Magdalena de Pazzijs in beeld*. Naar de uitgave van *Vita Seraphicae Virginis S. Mariae Magdaleneae de Pazzijs* (1670), met vertaling van de Latijnse bijschriften bij de gravures van Abraham van Diepenbeke door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2003.
8. *De gebrandschilderde ramen in het Karmelklooster te Boxmeer*. Met vertaling van de Latijnse onderschriften door Theodulf Vrakking O.Carm. en toelichtende tekst door Sanny Bruijns O.Carm. Boxmeer, 2004.
9. Boudewijn Leers O.Carm., *Fioretti van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel*. Vertaald naar de interne Latijnse teksteditie met Engelse vertaling van Richard Copsey O.Carm. door Sergius Brandehof O.Carm. Bewerkt en ingeleid door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2005.
10. Mariet Stickers O.Carm., *De geestelijke weg van Maria Petyt*. Boxmeer, 2005.
11. Kees Waaijman O.Carm., *De Karmelstilte*. Oorspronkelijke tekst van de Engelstalige bijdrage in *Carmelus*, 40 (1993) 11-42. Met een voorwoord door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2005; 2007².
12. *De geestelijke weg van Elia. De Eliacyclus van Janet Brooks Gerloff in de abdijkerk van Kornelimünster*. Ingeleid en toegelicht door Rudolf van Dijk O.Carm. Met vertaling van *1 Koningen* 19,1-19 door Kees Waaijman O.Carm. Boxmeer, 2006.
13. John Welch O.Carm., *Seizoenen van het hart. De spirituele dynamiek van het karmelitaanse leven*. Uit het Engels vertaald door Anny Marsman-Hümmels en Nicola van de Rakt O.Carm. Boxmeer, 2007.

Zie verder op de binnenzijde van de achterkast →

Inleiding

De stichting van de twee karmels in Boxmeer – van de broeders in 1653 en van de zusters in 1672 – dient begrepen te worden tegen de achtergrond van de hervorming van Touraine. Over deze spirituele beweging binnen de Karmelorde schrijft Titus Brandsma in zijn *Carmelite Mysticism. Historical sketches* (Chicago, 1936):

Na de splitsing van de Orde in twee takken aan het einde van de zestiende eeuw kwamen natuurlijk enkele verschillen naar voren tussen deze twee takken en beider levenswijze ontwikkelde zich langs verschillende lijnen. Maar reeds in de zeventiende eeuw vinden wij deze onderlinge verschillen tot de kleinste afmetingen teruggebracht door een innerlijke hervorming van de tak der geschoeide Carmelieten, die op schitterende wijze de oude geest deed opleven en die bewees dat zelfs met enige verzachtingen in de Regel de geest van Carmel kan blijven voortbestaan en tot bloei komen (92).

De grote inspirator van deze ‘innerlijke hervorming’ is Jean de Saint-Samson, die ook wel de ‘Franse Johannes van het Kruis’ of de ‘Franse Ruusbroec’ genoemd wordt. Tot de mystieke teksten van Jean de Saint-Samson behoren zijn oefeningen voor het ontvangen van de Geest. Deze geestelijke oefeningen bestaan uit dertig meditaties, die gedurende de tien dagen van Hemelvaart tot Pinksteren overwogen dienen te worden om het geestelijk leven te vernieuwen.

De hervorming van Touraine kreeg in de eerste helft van de zeventiende eeuw voet aan de grond in de Franse, Vlaamse en Nederduitse Karmelprovincies. Het is vanuit de hervormde Vlaamse Karmel dat in 1652 in Boxmeer een karmelietenklooster werd gesticht tijdens het provinciaalaat van Daniel a Virgine Maria. Samen met Michael a S. Augustino wordt hij beschouwd als de geestelijke vader van de Boxmeerse Karmel. Zo publiceerde Daniel a Virgine Maria o.a. een boekje over het gebed, getiteld *Kunst der Kunsten*. Een bloemlezing hieruit is gepubliceerd als nr. 15 van de *Reeks Karmelitaanse Vorming*. Ook Michaël van de heilige Augustinus schreef diverse boeiende tractaten over het geestelijk leven. In 1677 publiceerde hij in navolging van Jean de Saint-Samson zijn *Eensaamheydt van thien daghen, oft Dertigh Meditatieën voor d'exercitien van thien daghen*. In het voorwoord op deze geestelijke oefeningen schrijft Michaël:

Zoals elke discipline over eigen leraren en eigen literatuur beschikt, zo kent ook het geestelijk leven haar eigen middelen, gebruiken, boeken, oefeningen en gebedsmethodes om te komen tot de volmaaktheid. Zo vraagt het schouwende leven om andere middelen dan het werkende leven. En zo vraagt het ‘ghemengelt’ leven om gebed en beschouwing en om de oefeningen van het werkende leven als de noodzaak er is, de liefde het vereist en de gehoorzaamheid het voorschrijft.

Titus Brandsma heeft in het begin van de twintigste eeuw de karmelitaanse retraitetraditie nieuw leven ingeblazen met zijn retraite *Naar Jezus met Maria, Tiendaagse geestelijke oefening van overwegingen om op te stijgen tot een innige vereniging met Jezus*. De originele getypte tekst van deze retraite bevindt zich in het Titus Brandsma Archief, dat in het Nederlands Carmelitaans Instituut beheerd wordt. Op het binnenblad staat met de hand het jaartal 1938 geschreven. Uit mondelinge overlevering weten wij dat Titus niet alleen voor de leden van de Karmelorde, maar ook voor de Zusters van Liefde en voor de Fraters van Tilburg retraites heeft verzorgd.

Wij hopen dat deze uitgave een nieuw licht kan laten schijnen op datgene wat Titus Brandsma bezielde in zijn leven en in zijn werken.

Verantwoording

In deze uitgave zijn verschillende teksten van Titus Brandsma samengebracht, die hem in de dertiger jaren als stof voor meerdaagse retraites in de geest van de Karmel hebben gediend. Ze zijn te vinden in een cahier van 240 x 175 mm, dat heeft toebehoord aan pater A. van Galen. Bedoeld is Antoninus (Jan) van Galen O.Carm. (Zoeterwoude 31 december 1912 – Aalsmeer 9 oktober 2003). Het cahier heeft op de keerzijde van het tweede schutblad voorin een rond stempel: Bibliotheek Karmelietenklooster Boxmeer, met in het midden met potlood geschreven de signatuur: B 3140. De bundel omvat 84 eenzijdig getypte bladen, waarin zes verschillende onderdelen te herkennen zijn, waarvan de onderlinge relatie niet overal even duidelijk is. Wij hebben daarom de oorspronkelijke tekstpresentatie in haar wezen gelaten en de volgorde van de onderdelen voor deze uitgave in de *Reeks Karmelitaanse Vorming* ongewijzigd gelaten. Pater Titus heeft zelf de titel meegegeven aan de omvangrijkste retraitetekst: *Naar Jezus met Maria*. Deze titel hebben wij als hoofdtitel gehandhaafd. Omdat het om diverse teksten gaat, hebben wij er de ondertitel *Karmelretraites* aan toegevoegd. De tekening van de ‘omheinde hove’ op bladzijde 36 is gekopieerd naar de originele schets in rood op lichtbruin door pater Titus.

Wel hebben de retraiteteksten terwille van het huidige gebruik een aantal bewerkingen ondergaan. Zo zijn de rubriekstitels in de conferenties, in het origineel *g e s p a t i e e r d* zijn, in onze tekstuitgave in **vet** aangegeven. Woordgroepen die voor het moderne taalgevoel al te archaïsch overkomen, zijn naar de huidige zeks- en schrijfwijze omgezet. Type- of spelfouten alsmede grammaticale en syntactische fouten in het oorspronkelijke typoscript zijn stilzwijgend verbeterd. Interpunctie, spelling en hoofdlettergebruik zijn aan de thans geldende regels aangepast. Afkortingen zijn voluit geschreven, bijbelse namen aan de spelling van de *Nieuwe Bijbelvertaling* (2004) aangepast. De Latijnse en Middelnederlandse citaten zijn gecursiveerd weergegeven. Bij de citaten worden geen referenties gegeven, omdat die ook in het origineel ontbreken.

In de oorspronkelijke, getypte versie zijn alinea’s vaak onherkenbaar en inconsequent toegepast. Omwille van meer typografische eenheid en een rustiger bladspiegel is – behalve bij opsommigen – gekozen voor aaneengesloten tekstblokken. Waar nodig of wenselijk zijn alinea’s aangebracht. Al deze bewerkingen tasten de oorspronkelijke tekst naar vorm en inhoud niet aan, maar beogen slechts de lezer met een rustige bladspiegel en een helder tekstbeeld te gerieven.

dr. Rudolf van Dijk O.Carm.

NAAR JEZUS MET MARIA

Tiendaagse geestelijke oefening van overwegingen
om op te stijgen
tot haar innige vereniging met Jezus
(ca. 1930)

Karmelretraite

VOORBEREIDEND GEBED VOOR DE OVERWEGINGEN

Stellen wij ons in Gods heilige en aanbiddelijke tegenwoordigheid: Hij is hier bij ons. Waar twee of drie in mijn Naam vergaderd zijn, ben Ik in hun midden. Hij is altijd bij ons. Hij vervult hemel en aarde. Alles is door Hem geschapen. Alles wat is, houdt Hij in stand. Hij werkt in alles. Alles vervult Hij met zijn macht en met zijn wezen. Hij woont ook in mijn hart. Hij leeft er. Hij spreekt tot mijn hart. Hij vraagt mij dat ik naar Hem luister. O Jezus, wij groeten U, wij aanbidden U, spreek Heer, uw dienaar luistert.

Groeten wij ook zijn heilige Moeder. De wijzen uit het Oosten vonden het Kind en zijn Moeder. Laten wij ook, als wij Jezus zoeken, als wij Jezus vinden en begroeten, ook zijn Moeder zien. Zien wij haar aan zijn zijde. Zien wij Hem op haar armen. Groeten wij Maria met de groetenis die haar het dierbaarst is, de groetenis van de engel Gabriël bij de blijde boodschap in het huisje van Nazaret: 'Wees gegroet Maria...' enz.

TER INLEIDING

Als lielevrouwebroeder, broeder van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel, zou ik allen die met mij Maria liefhebben en als Moeder vereren, het heerlijke land van de Karmel willen binnenleiden om er aan de hand van de Moeder en luister van Karmel te komen tot de innigste vereniging met God, het doel van het beschouwende leven op de Karmel.

Introducā vos in terram Carmeli, ut comederitis fructum ejus et optima illius. Ik zal U binnenleiden in het land van de Karmel om er de vruchten van te eten en wel de beste welke deze berg ons geeft. Eens, het is bijna duizend jaar geleden, trokken de kruisvaders naar het Heilig Land om het voor Jezus te heroveren, om er de dienst van Christus te herstellen, de heerlijke heiligdommen welke het bewaart, voor de Kerk te herwinnen en weer te omgeven met de ouden luister.

Ook wij zijn kruisvaarders. Ook wij willen het heilige land dat Jezus eenmaal toebehoorde, weer voor Christus winnen, niet het land ver over zee, maar het heilige land in het binnenste van onze ziel, de tuin van ons hart, dat eenmaal Jezus werd toegewijd en Hem behoort, maar door onze nalatigheid door allerlei vijanden van Christus' kruis is in beslag genomen, met onkruid is overwoekerd, niet meer de luister bezit van een uitverkoren stede waarin de Heer woont en zijn welbehagen vindt. Geve God dat ons dezelfde geestdrift bezielt, welke eens de kruisvaarders huis en hof deed verlaten om zich geheel in de dienst te stellen van hun heilig ideaal.

Scheiden wij thans enkele dagen van huis en hof om de kruistocht aan te gaan ter herovering van het heilige land van onze ziel voor Jezus, aan wie deze toebehoort, die er wil wonen en gediend worden, maar wiens dienst door zijn vijanden in ons is gestoord. Ontvluchten wij enkele dagen slechts onze dagelijkse bezigheden voor die geestelijke kruistocht. Laten wij met de kruisridders roepen: God wil het.

Deze tijd nu is voor God en voor onze vereniging met Hem; deze moet vernieuwd en bevestigd worden. Het gaat om het hoogste en edelste van ons bestaan. God roept. God wil het. Jaques de Vitry verhaalt ons in zijn geschiedenis van de kruistochten, door hem als tijdgenoot beschreven, dat een aantal kruisvaarders zich terugtrok op de Karmel en daar zich in de kloven en de grotten van de Karmel verborgen en er als nijvere bijen honing puurden uit de overwegingen van de geheimen die in het Heilig Land tot onze verlossing eenmaal waren voltrokken. Rondom het heiligdom van Maria verenigden zij zich in stille beschouwing van de verheven waarheden, daar ons geopenbaard.

Gaan wij naar hun voorbeeld ook de eenzaamheid van de Karmel in om er de eeuwige waarheden van ons geloof te overwegen en enige dagen na te denken over de betekenis ervan voor ons leven. Scharen ook wij ons rondom het heiligdom van Maria en laten wij enige tijd neerknielen in het heiligdom van de Moeder van Karmel om er ook op onze beurt honing te puren uit de overweging van hetgeen vanaf deze berg te zien gegeven wordt. Wij zien er neer op Nazaret, op Jeruzalem, op Betlehem. Wij zien de weg die van Egypte komt en waarlangs Jezus van Nazaret moet zijn teruggekeerd. Voor ons oog rijzen de heilige berg Horeb, Kalvarië en de Olijfberg. Waarheen wij de blik richten, zien wij voor onze herinnering de taferelen herleven die ons het leven van Jezus en van Maria doen aanschouwen. Wij kunnen bij de intrede in het Heilig Land geen schoner punt kiezen om van daaruit in het heerlijkst vergezicht heel die door God geheiligde streek te overzien.

Met Maria, die onder de bescherming van de heilige Jozef haren Jezus uit Egypte over de Karmel naar Nazaret terugvoerde naar de plaats waar zij Hem ontving, mogen wij een ogenblik op de Karmel uitrusten. Van Maria staat geschreven dat zij alwat zij over Jezus had gehoord en uit zijn mond zelf had opgevangen, bewaarde in haar hart en in zich liet omgaan. *Conservabat omnia verba*

haec conferens in corde suo. Wij willen ons bij Maria onze Moeder aansluiten en trachten te peilen wat in haar hart is omgegaan. Met haar willen wij het leven van Jezus bezien en tegelijk het hare, dat er zo nauw en innig mee verbonden was.

In de eerste tijd der Kerk, zij was nauwelijks gesticht, zien wij reeds zulk een mooi en treffend voorbeeld van een tiendaagse oefening in de innigste vereniging met Maria, bekroond door de nederdaling van de Heilige Geest over de apostelen, daardoor in nieuwe mensen herschapen. Niets zou ons liever zijn dan door deze tiendaagse oefening in de innigste vereniging met Maria ook weer van Gods Geest vervuld te worden en als nieuwe mensen het leven weer in te gaan. Wij bidden met Maria de Heilige Geest over ons af.

*Veni Creator Spiritus,
mentes tuorum visita,
imple superna gratia
quae tu creasti pectora.*

En wij willen volhouden als de apostelen, van wie geschreven staat dat zij één van zin volhielden te bidden met Maria, de Moeder van Jezus, vol vertrouwen dat op haar machtige voorbede de Heilige Geest van vernieuwing over ons zal neerdalen en onze koude harten weer in vuur zal zetten.

Maria zal onze leidsvrouw zijn, zij zal onze moeder zijn. Wij allen, kinderen van Maria, wij weten dat zij, die de Spiegel der Gerechtigheid wordt genoemd, *Speculum Justitiae*, het volmaakte toonbeeld is van vereniging met God, dat niemand Hem gelijkvormiger was dan zij, die Hij zich tot moeder heeft uitverkoren, en dat onze vereniging met haar, onze navolging van Maria het zekerste onderpand is van onze vereniging met Jezus, van onze navolging van Christus, haar Zoon. Wij voelen ons tot onze Moeder getrokken, omdat wij, haar vindend, Jezus vinden op haar schoot, gedragen op haar armen, die ons Jezus reiken, opdat ook wij Hem liefhebben zoals zij. Door haar is Jezus tot ons gekomen. Gaan wij tot Maria, wij zullen Jezus vinden.

En daarom willen wij deze tiendaagse oefening instellen op de overweging van het leven van Maria, omdat dit ons voortdurend met God verenigd houdt, voortdurend onze blik doet vestigen op Jezus, haar Zoon. Daar ligt het doel dezer oefening: opstijgen tot de innigste vereniging met God. Wij zullen trachten er te geraken aan de hand van Maria en ons door haar naar Jezus laten leiden. O Maria, hoe straalt onder duizenderlei vormen uw beeld ons tegen, vol luister en majesteit, maar die ontlenend aan het kindje Jezus, dat Gij op de armen draagt, de vrucht van uw schoot. Reik ons uw goddelijk Kind, wij strekken de armen naar u uit om het uit uw handen te ontvangen en aan ons hart te drukken. Wij stellen deze oefening onder uw bijzondere bescherming, om aan uw hand naar Jezus op te gaan en ons hart weer met Hem te verenigen, zoals het met Hem verenigd was in de schoonste ogenblikken van ons leven, bij de algehele toewijding aan hem, bij de aflegging onzer geloften.

TWEEDE DAG / Inleidende overweging

Tafereel. Elia op de Karmel: vóór hem het uitverkoren volk van Israël. In hun midden koning Achaz en de Baalpriesters. Hoe lang noch zult gij hinken naar twee kanten? Is Jehova God, dien Hem. Een teken van de hemel. De God die antwoordt door het vuur. Water over het offer, vuur uit de hemel verteert het. Dood aan de valse profeten. Bidden tot God om hulp, tot zevenmaal. Wolkje boven de zee, teken van de regen, die verlossing komt brengen. Achaz met Elia naar Jeruzalem.

Lessen daarin opgesloten

1. Elia vraagt ook ons: hoe lang nog zult gij hinken naar twee kanten? Ook wij moeten ons uitspreken.
2. God geeft een teken. Hij is God, die antwoordt door het vuur. Door zijn goddelijke openbaring weten wij dat Hij vuur op aarde is komen brengen en wil dat het brande. Zijn genade is dat vuur.
3. Water over het offer. Sluit in dat wij alles van Gods genade moeten verwachten en ons daarvoor alleen toegankelijk moeten maken. Geen vertrouwen op aanleg of talenten. Overgave aan God. *Scio cui credidi* (Sint-Petrus).
4. Dood aan de valse profeten. Dood. De meest radicale bestrijding van hetgeen ons van God afhoudt en bij ons Gods plaats inneemt. Onze vijanden kennen. God heeft gezegd: Wie niet voor Mij is, is tegen Mij. Wie brengt ons dichterbij God?
5. Bidden om regen. Bidden om Gods genade. Steeds bidden. Niet ophouden. Heer, leer ons bidden.
6. Het wolkje boven de zee. Maria, als aankondiging onzer uitverkiezing. Door Maria's hand wil God ons zijn genade geven.
7. Naar Jeruzalem. Om God het offer op te dragen op de door Hem aangegeven plaats, het offer van onszelf.

Morgenvroeg de heilige Mis, opdracht van onszelf in vereniging met het offer van Jezus.

Samenspraak met Elia. Luisteren naar zijn woord. Ons scharen aan zijn zijde. Zijn ijver en zijn liefde overplanten in ons hart. Heilige naijver op zijn vertrouwen op God. Maar ons nog duidelijker teken gegeven in de Kerk, in het rijk der genade. Het vuur wil ook ons offer verteren. Ons hart geheel openstellen voor God. Alles van Hem verwachten. Water over het hout. Begrijpen dat onze zaligheid geheel een gave is van God, al laat God ze ons verdienen. Alles beschouwen in het licht van Gods voorzienigheid en uitverkiezing.

Met Elia sterk in de kracht, door God gegeven, ten strijde tegen hetgeen ons van God afhoudt. En na ons geheel daarvan te hebben afgekeerd, met Elia neerknielen om te bidden. Door Jacobus, voorbeeld voor ons van volharding in het gebed en tevens als aanwijzing dat ons gebed wordt verhoord. Ons met Elia verheugen in de boodschap, dat een wolkje boven de zee te zien is. Met hem opstaan en naar Jeruzalem gaan.

Samenspraak met Maria. In onze dorheid en onvruchtbaarheid een lichtende wolk, draagster van onze verlossing. Begroeting van Maria. Op haar onze hoop gesteld. Door haar tussenkomst zeker van Gods genade. Moge zij zich in ons ontlasten als een vruchtbare regen: Gods genade bovenmate groot, meer dan wij verdienen. Gelijk aan het Israëlitische volk. Maria, Moeder van Barmhartigheid.

Salve Regina. Et Jesum post hoc exsilium ostende. Ballingschap was ons leven zonder God, zonder althans een innige vereniging met God. Uit deze ballingschap nu verlost. Tot God teruggekeerd. *Jesum ostende.* Dat zij ons oog steeds op God gevestigd houde.

Besluiten. Bekering. Voortaan steeds het oog op God gevestigd houden. Geen twee heren dienen. Geen tweeslachtigheid. Mij blijde stellen in de handen van God en vol dankbaarheid doen wat te doen is, in zijn dienst, om er Hem in te dienen. Mij dikwijls Maria voorstellen als het wolkje, dat verlossing bracht aan Israël en Gods genade ook op mij zal laten regenen.

Patroon van deze eerste dag: de heilige profeet Elia, de man met de fakkel, die ons met zijn woord in brand steekt en aanvoert in de strijd.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Hoelang hinkt gij nog op twee kanten?
2. Zie een klein wolkje boven de zee.

TWEEDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Elia ziet zich verlaten, is gevlucht naar de woestijn en ligt moedeloos neer. Een engel verschijnt hem en gebiedt hem te eten van een onder de as gebakken brood, dat de engel hem aanwijst. Hij eet en voelt zich gesterkt en vervolgt nu op aanwijzing van de engel zijn tocht door de woestijn naar de heilige berg Horeb.

Hier doet God zelf zich aan hem kennen, niet in de storm die opsteekt, maar in het suizen van een zachte wind. Nu weet hij zich met God verenigd, nu ziet hij God voor zich. God leeft, zo roept hij uit, en voor zijn aangezicht sta ik. In het blijde bewustzijn van Gods tegenwoordigheid, in het bewustzijn te staan voor het aanschijn Gods, vervult hij nu de zending, hem door God gegeven. Als deze zending hem van tijd tot tijd een ogenblik rust geeft, gaat hij terug naar de eenzaamheid van de Karmel om in die eenzaamheid de vereniging met God weer te bevestigen en te versterken.

Lessen daarin opgesloten

1. Ook wij zijn bij het zien van onze ellende en zwakheid vaak moedeloos. Als wij ons leven zowel voor ons zelf als voor anderen zo nutteloos en onvruchtbaar zien. Maar dan komt ook tot ons de engel Gods, onze engelbewaarder, met zijn goede inspraken.
2. Het brood, dat de engel Elia gebod te eten, is een voorafbeelding van het hemels brood der eucharistie, door Jezus ons in zijn lijden bereid (*piscis assus Christus est passus*). Komt tot Mij, die belast en beladen zijt en Ik zal u verkwikken.
3. Met Jezus verenigd gaan ook wij door de woestijn des levens naar de hoge berg der aanschouwing Gods. *Per aspera ad astra*.
4. In de stilte, de zachte wind, beeld van de ootmoedigheid en de zachtmoedigheid, is de Heer: Leert van Mij dat Ik ootmoedig en zachtmoedig van harte ben, en gij zult rust vinden voor uw zielen.
5. Ook wij moeten als Elia ons altijd voor ogen stellen de levende God en voor zijn aangezicht staan en zo ons werk verrichten.
6. Om ons daarin te bewaren en te bevestigen moeten ook wij, zodra de werkzaamheden dit toelaten, weer vluchten naar de eenzaamheid en de stilte van de Karmel.

Samenspraak met Elia. Ons met hem verheugen, dat in uren van druk en moedeloosheid God zijn engel zendt om ons weer de weg naar de hoge berg der Godsaanschouwing te wijzen en in het hemels brood de spijs te brengen die ons verkwikt en met nieuwe kracht de weg door de woestijn van het leven doet gaan. Hem vragen dat hij ons de kracht verkrijge, ook op het woord van de engel op te staan, het heilige Brood te eten en naar zijn aanwijzing ons op weg te begeven.

Onze blijdschap opwekken bij het in de verte aanschouwen van de heilige berg, dit is, met het vooruitzicht van de hemel. Met hem de voorsmaak ervan te genieten. Ons instellen op Gods tegenwoordigheid. Ingekeerdheid om God te vinden in de stilte van ons hart. Ons diep met hem doordringen van Gods tegenwoordigheid en daarin leven.

Samenspraak met de engelbewaarder. engelen Gods, kom ons te hulp. Dienende geesten, de mens tot hulp. Gelijk zij Elia hebben gesterkt, zo ook ons. Als Rafaël bij Tobias. Zelf staande voor de troon van God. Ook ons stellen voor Gods aanschijn, opdat wij daarin leven.

Verschillende heiligen zagen hun engelbewaarder bij zich. Die gunst vragen wij niet. Het geloof is ons genoeg. Maar dat wij ons zijn aanwezigheid herinneren en hij door goede inspraken ons met God verenigd houde, vooral door de heilige communie zo innig en ontvankelijk voor de daarin geschonken genade te ontvangen. Dat hij ons ook dikwijls het vooruitzicht op de hemel voor ogen stelle, opdat wij in het licht daarvan de juiste weg op aarde bewandelen.

Besluiten. In onze zwakheid hulp zoeken bij God, vooral in de heilige communie. Daar elke dag opnieuw ons sterken voor die ene dag, ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’ mede verstaan in die zin. Het leven beschouwen als een tocht door de woestijn naar de Horeb, om daar God te zien en in de Godsschouwing aan het leven een geheel nieuw aspect te geven.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden.

1. Sta op en eet, want er wacht u nog een lange weg.
2. De Heer leeft en ik sta voor zijn aangezicht.

TWEEDE DAG / Derde overweging

Tafereel. De heilige Drievuldigheid, de oneindige Liefde, in de wil andere mensen gelukkig te maken en deze het aanschijn te schenken, schept engelen en mensen, hemel en aarde. God ziet dat de mens naar zijn beeld en gelijkenis gemaakt, Hem kan en zal verloochenen, maar wil toch niet van de mens gescheiden worden, en zo in een mens alle zondigen, zal Hij in een mens de vereniging met de menselijke natuur bewaren en dit schepsel als het voorwerp zijner bijzondere liefde tot werktuig maken van een nog inniger vereniging met de menselijke natuur door de menswording van Gods Zoon zelf. Aldus is van eeuwigheid Maria voor de erfzonde bewaard als de Moeder van de Verlosser.

De mens viel, maar behield het uitzicht op de verlossing. De tijden van droogte in Israël. Zevenmaal bad de profeet Elia. Toen verscheen het wolkje aan de hemel als een beeld van Maria, die de Verlosser draagt. Dageraad, die aan de komst van de zon voorafgaat. Morgenster, die het opgaan van de zon aankondigt. Vreugde op aarde en in de hemel bij de geboorte van Maria. Daarin ligt ook onze uitverkiezing. Bovendien als kinderen van Maria, nog bijzonder getrokken naar de komst van Maria op de aarde. Onze Moeder: wij haar kinderen. Middelaars der menswording en daarmee van heel het genadeleven. In haar zijn wij uitverkoren en geroepen. Op het feest van haar geboorte vierten ook wij onze roeping tot het rijk der genade.

Lessen daarin opgesloten

1. God heeft ons van eeuwigheid bemind en ons Maria gegeven als middelares om met Hem verenigd te blijven.
2. Vereniging met Maria waarborg voor onze vereniging met God, die door haar tot ons is willen komen.
3. Met de engelen en heiligen en geheel de Kerk ons verheugen over de uitverkiezing van Maria, haar onbevleete ontvangenis en haar geboorte.
4. In het bijzonder als kinderen van Maria op de Karmel verenigd, ons verheugen over onze uitverkiezing met het bewustzijn, dat wij ons die uitverkiezing waardig moeten maken en aan die genade moeten beantwoorden door trouw aan onze Moeder.
5. Dikwijls in de wolken, in de dageraad, in de morgenster een beeld zien van Maria om ons op het hogere en eeuwige in te stellen.

Samenspraak met de heilige Drievuldigheid. God leven en danken voor de schepping van hemel en aarde en meer in het bijzonder voor onze eigen schepping en uitverkiezing. Bidden dat wij dit deel van ons bestaan voor ogen houden: voor eeuwig met God verbonden en gelukkig zijn. Bewustzijn van onze schuld en van de schuld van het mensdom. Smeken om genade en barmhartigheid. God loven en danken dat Hij Maria als een teken heeft gesteld van verlossing en erbarming en in haar ons eeuwig geluk heeft bevestigd. Meer in het bijzonder de tweede persoon der heilige Drievuldigheid leven en danken, dat Hij Maria tot zijn Moeder heeft uitverkoren. Met de engelen en heiligen ons scharen rond de troon der heilige Drievuldigheid om haar te loven en te danken voor de van eeuwigheid gewilde onbevleete ontvangenis van Maria.

Samenspraak met Maria. Maria begroeten als het bij uitstek uitverkoren voorwerp van de goddelijke liefde in haar onbevleete ontvangenis, dit is, haar eeuwige vrijwaring voor de zonde. Haar benijden om haar innige vereniging met God. In haar onze verlossing begroeten, in haar het licht voor ons zien opgaan. Reden tot voortdurende blijdschap. *Causa nostrae laetitiae*. Een reeks aanspraken uit de litanie onder dit opzicht op haar van toepassing.

Besluiten. Ons dikwijls herinneren dat God ons van eeuwigheid heeft liefgehad en heeft willen scheppen om onze zaligheid te verzekeren, ook van eeuwigheid Maria's onbevleete ontvangenis heeft gewild. Onszelf terugvinden en ook Maria in de eeuwige kennis Gods. Ons dikwijls vernederen voor God om onze miskennis zijner Liefde. Gods barmhartigheid loven en prijzen. Ons verheugen over de onbevleete ontvangenis van Maria en over haar geboorte, als aankondiging van onze verlossing en zaligmaking.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Van eeuwigheid heeft God ons geluk gewild.
2. Maria's onbevleete ontvangenis heeft vreugde gebracht aan heel de wereld.

DERDE DAG / Eerste overweging

Tafereel. Opdracht van Maria in de Tempel. Maria tempelmaagd. Als kind reeds aan God toegewijd. Evenals Samuel, nadat hij eenmaal de eerste moederlijke zorgen kon ontberen. Schilders hebben het in tafereel gebracht. Joachim en Anna brengen de kleine Maria naar de tempel. Beeld van onze roeping. Herinnering aan het ouderlijk huis: vader en moeder voor ons bezorgd. Toewijding aan God. Uitverkiezing. Geestdrift. Idealen. Roeping niet iets van een ogenblik evenmin als de schepping. God houdt ons in stand. God blijft ons roepen. Ik sta aan de deur en klop. Maria in de tempel: Haar bezigheden, haar onderricht. Haar gebed. Haar voorbeeld. Onze eerste kloosterjaren. Ons kloosterleven nu. Wij allen zijn Maria's kinderen. Gelijken wij haar?

Lessen daarin opgesloten

1. Hoe kinderlijk en eenvoudig, hoe eerlijk en oprecht kan de toewijding aan God zijn, als wij Hem waarlijk beminnen. Zien hoe Maria zich God toewijdde.
2. Dankbaar zijn jegens God, jegens onze ouders, werktuig in zijn hand om onze schreden naar het heiligdom te richten. Ook de andere omstandigheden der Voorzienigheid loven en prijzen, die ons naar het klooster hebben gevoerd.
3. Dikwijls ons herinneren dat God ons riep en nog roept, Hem met heel ons hart te dienen en ons Hem geheel toe te wijden. Teveel een historisch feit uit het verleden. Elke dag opnieuw beginnen. Den dag beginnen met Maria. Haar dienst gelijken.

4. In de eenvoudigste bezigheden denken aan Maria's dienst in de tempel, hoe zij daar ook dienstbaar was en de leiding moest gehoorzamen in de meest eenvoudige dingen, zich moest aanpassen in kleding, in eten en drinken en uren van ontspanning.

Samenspraak met Maria. Wat een heerlijkheid voor haar, als kind in de tempel te worden opgenomen, in de dienst van het heiligdom. Wat een geestdrift moet zij hebben gehad, wat een heerlijke idealen voor haar kinderjaren. En welk een toewijding en godsvrucht moet zij aan de dag hebben gelegd. Och, als wij zo in het klooster waren gegaan en altijd ons ideaal hadden gesteld in het klooster te zijn, in de dienst van God. Belast met onverschillig welk werk ons door de oversten in het grote kloosterverband opgelegd. Bij ons dagelijks werk willen wij dikwijls denken aan Maria. Zij moge ons helpen, haar voorbeeld te volgen.

Samenspraak met Joachim en Anna. Gelukkige ouders, voorbeelden van godsvrucht, hoe beloond voor hun offer, aan God gebracht in het afstaan van dit kind aan de dienst des Heren. Zij mogen ons leren, ook het liefste, ook het dierbaarste af te staan, naar het de eer van God geldt, waar wij iets kunnen doen dat zijn dienst bevordert. Niets terug nemen van het offer, door ons zelf gebracht, toen wij naar het klooster gingen. Al groeit uit ons geen Maria, God heeft met onze roeping ook zijn inzichten. Mogen wij ze in ons verwezenlijken en niet door gedeeltelijke terugneming van ons offer, die inzichten Gods onvervuld laten.

Besluiten. Ons voor het altaar neerwerpen en onszelf weer met heel ons hart toewijden aan God met dezelfde ijver, nee, met nog vuriger liefde, omdat wij nu weten wat het is, het offer van ons zelf brengen, in vereniging met Maria.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Maria draagt zich onvoorwaardelijk op aan God.
2. Kon ik mij zo aan God toewijden in mijn kloosterleven.

DERDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Maria's verloving met Sint-Jozef. Merkwaardige beschikking der Voorzienigheid. Maria, uitverkoren tot Moeder Gods en Maagd der maagden, wordt ten huwelijk gegeven aan heilige Jozef, 'om aan de duivel en zijn genoten haar wonderbaar moederschap te verbergen'.

Sint-Ignatius. God openbaart zijn geheimen aan zijn uitverkorenen. Hij eist vaak dat zijn uitverkorenen hun geheimen bewaren. *Secretum meum mihi*. Sint-Jozef de beschermer van Maria. Voedstervader van haar goddelijk Kind. Jezus zelf wilde voor de zoon van Jozef, de werkman, gehouden worden. God openbaart zijn geheimen op zijn tijd. Verborgten leven van Jezus. Verborgten leven van Maria. Jozef wil haar verlaten. De engel openbaart hem Gods geheim. Voor anderen blijft het nog verborgen. Miskenning. Ootmoed van Maria. Godsvertrouwen. Zij lijdt wat schande scheen, en zwijgt. Joachim en Anna vertrouwen haar aan Sint-Jozef toe. Met onze Moeder onder de bescherming van Sint-Jozef. Naast Sint-Jozef treedt de aartsengel Gabriël als haar beschermer en overbrenger van Gods genade op. Deze vier heiligen ook de beschermheiligen van de Orde van de lieievrouwebroeders.

Lessen daarin opgesloten

1. Maria's ootmoed bewonderen en eerbied voor haar heldhaftig Godsvertrouwen.
2. De uitverkiezing bewonderen van Sint-Jozef, die zich in alles voegt naar de bevelen Gods en aan de zijde van Maria bleef om de inzichten van de Voorzienigheid aan haar te doen vervullen. Ons met Maria onder zijn bescherming stellen.
3. Niet op onze eer en erkenning staan. God danken voor zijn gaven, maar die geheel stellen in dienst van zijn Voorzienigheid.
4. *Ama nesciri et pro nihilo reputari*. Het verborgen leven liefhebben. Sommige heiligen hebben hierin een heldhaftig voorbeeld gegeven. Maria ons aller voorbeeld.
5. Ons niet verontschuldigen bij beschuldiging, tenzij de eer van God het uitdrukkelijk zou eisen. 'Lijd en zwijg'. 'Duiken' noemt dat de Moderne Devotie.

Samenspraak met Joachim en Anna. Wat een wonderbaar vertrouwen hebben zij gehad in God. Zij kenden wel de belofte van maagdelijkheid, door Maria afgelegd. Zij kenden de heiligheid van hun dochter. Zij vertrouwen haar aan Sint-Jozef toe. Omdat de wet hem in die richting dreef. Jozef zou haar maagdelijkheid beschermen, de deugd van Maria moest beschermd blijven.

Samenspraak met de heilige Jozef. Zijn teleurstelling na zijn groot vertrouwen en zijn hoogachting voor Maria. Zijn zielestrijd. Maar God komt tussenbeide en openbaart hem door een engel zijn geheim. Was dit niet de aartsengel Gabriël? Hij eerbiedigt Gods geheim en houdt het voor de wereld verborgen, tot God zelf het zal openbaren. Hij laat de wereld praten en oordelen. Hij moge ons leren, ons niet te ergeren en de waanwijsheid der wereld, die oordeelt over God en zijn geheimen raadsbesluiten. Hij moge ons leren het oordeel aan God over te laten en ons er niet te zeer over te bekommeren, dat de wereld ons, de goeden dezer wereld, de Kerk en haar inrichting, haar sacramenten verkeerd beoordeelt. Te zijner tijd zal God de getuigen zijner waarheid in de wereld zenden. Niet ongeroepen moeten wij ons opwerpen, maar in stilte bidden dat God werkers in zijn wijngaard zende. Ons intussen tot alles bereid houden, als wij getuigen moeten. Dan vertrouwen dat God ons de welsprekendheid zal schenken, die nodig is. Met Sint-Jozef de leiding der Voorzienigheid volgen. Alles overlaten aan degenen die ons tot leiders zijn gegeven.

Besluiten. Tevreden zijn met de staat, waarin God ons heeft geplaatst en niet streven naar de eer der mensen op grond van onze uitverkiezing, onze talenten. Bij miskenning en onbillijke oordelen lijden en zwijgen en vertrouwen op God.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. De Moeder Gods moet voor de wereld de vrouw schijnen van een eenvoudige werkman.
2. *Ama nesciri et pro nihilo reputari*.

DERDE DAG / Derde overweging

Tafereel. De boodschap van de engel aan Maria: de menswording van God de Zoon in de schoot van Maria. Maria stil in het huisje van Nazaret. Werk onderbroken door gebed. Sint-Jozef aan het werk. Alles opeens stralend van licht. De aartsengel Gabriël. *Ave Maria, gratia plena: Dominus tecum*. Maria ontsteld. Op haar hoede. De ogen der ziel op God gericht. De engel stelt haar gerust en openbaart haar Gods geheim. Maria herinnerd aan haar maagdelijkheid, God beloofd en toegewijd. De engel verklaart haar Gods inzichten. Maria's heerlijk: *Ecce ancilla Domini*. En de kracht van de Allerhoogste overschaduwde haar en zij ontving van de Heilige Geest.

Ondoorgrondelijk geheim: God de Zoon is mens geworden. Nadere omschrijving door de godgeleerden, maar het blijft een diep mysterie. Wij geloven.

Lessen daarin opgesloten

1. Hoe vond de engel Maria. Zijn wij altijd zo bereid, Gods engel te ontvangen, ontvankelijk voor Gods bijzondere genade? Kan altijd Gods engel bij ons binnenkomen. Denk aan uw engelbewaarder.
2. Kan de engel ook tot ons zeggen dat wij van de genade die God ons geven wil ten volle vervuld zijn. Is de Heer altijd bij ons, dat wil zegge, zijn wij er ons van bewust dat Hij bij ons is? Leeft Hij voor onze geest. Of is onze geest ver van Hem afgedwaald en met heel andere dingen bezig, waar bij voor Hem geen plaats is?
3. Aan God dikwijls onze toestand blootleggen om van Hem de weg te horen aangewezen. Gods verlichting vragen in de donkerte van de levensweg.
4. Ook ons *Ecce ancilla Domini* spreken: bereid tot alles wat God van ons verlangt. Edelmoedigheid. God laat zich niet in edelmoedigheid overtreffen. Onbeperkt vertrouwen op Gods wijsheid, macht en goedheid.

Samenspraak met Jezus. Onuitsprekelijke blijdschap over zijn onbegrijpelijke liefde dat Hij, de Zoon van God, God van eeuwigheid, mens heeft willen worden, in alles aan ons gelijk, geheel afhankelijk van het schepsel, zo klein en nietig en hulpbehoevend als wij het maar kunnen denken. *Deus absconditus*. Goddelijke wijsheid. Wat een tegenstelling met onze zucht naar openbaarheid en glorie. Aanbiddend neerknielen. Oefening van geloof. Groeien naar de Openbaring van het geheim. Beeld van onze groei in het geestelijk leven. Vereniging van God met onze natuur: beeld van God inwoning in ons. Hij moet ook in ons groeien, uit ons geboren worden. Ik leef, nee niet ik, Christus leeft in mij.

Samenspraak met Maria. *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus et benedictus fructus ventris tui*. Zo dikwijls zeggen wij dat. Hoe dikwijls vol van de zin bewust. Nu eens in de volle zin, geheel ingekeerd en vol geloof. Wij sluiten ons aan bij de engel Gabriël. En telkens willen wij ons met de engelen verenigen in dit gebed.

‘De engel des Heren’. De klok luiden. Maria Magdalena de Pazzi luidde de klok om aan de mensen te zeggen: *Amor non amatur*. Voorstelling der Nederlandse schilders en ook in de literatuur: licht treedt binnen door het vensterglas zonder het glas te deren. Maar het glas ook volkomen helder. Ons glas zo mat, zo ondoorschijnend. Waar is onze zuiverheid, verstaan in de positieve zin, van absolute toewijding aan God, alleen Hem toebehoren, alleen gericht om Hem te beminnen. Geen wonder dat er niet meer licht in ons is. Moge Maria ons zuiveren en ontvankelijk maken voor Gods genade. Moge zij ons telkens weer de woorden in de oren doen klinken: *Ecce ancilla Domini*, en wij die met haar herhalen.

Besluiten. De boodschap van de engel aan Maria dikwijls beschouwen als de voltrekking van het grootste geheim van Gods openbaring, het feit van belofte en hoop. Het ‘engel des Heren’ met de herinnering aan dit grote geheim godvruchtig bidden, driemaal per dag. Nooit overslaan om in de herinnering van dit geheim te leven. Ons zo ontvankelijk maken voor de goddelijke genade.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Maria ontving van de Heilige Geest.
2. God met ons.

VIERDE DAG / Eerste overweging

Tafereel. Bezoek van Maria aan haar nicht Elisabet. Merkwaardige verbinding van de blijde boodschap aan Maria en de bekendmaking van de toestand van Elisabet, die Maria's hulp vroeg. Nauwelijks is Jezus in Maria ontvangen, of Hij drijft haar naar een werk van liefde. Maria ging met haast over het gebergte. Zware tocht schrikt haar niet af. Haar nieuwe hoge waardigheid houdt haar niet terug. Integendeel. Wie onder u de eerste wil zijn, worde de minste, de dienaar van allen. Hoe heeft Maria dat begrepen. Begroeting van Elisabet en Maria: vreugdeontboezeming van Elisabet, beantwoord door Maria's *Magnificat*. Onvergetelijke zang. Woord voor woord van de schoonste betekenis. En Maria diende Elisabet. De geboorte van de Voorloper des Heren. Het *Benedictus* van Zacharias. Maria draagt de kleine Johannes op haar armen en wijdt hem de eerste zorgen. Maria terug naar Nazaret.

Lessen daarin opgesloten

1. Liefde moet openbaren dat God in ons woont.
2. Het geheim der goddelijke inwoning in ons moet ons tot daden van liefde voeren.
3. Wij moeten ons nooit te hoog of te groot achten voor een werk van naastenliefde.
4. Wij moeten bij een werk van naastenliefde nooit laten doorschemeren wat een gunst wij daarmee bewijzen, dat wij zoiets doen. Het ontnemt aan ons werk glorie en verdiensten.
5. Blij zijn, door ons werk van liefde de weg des Heren te bereiden en ons in dienst te stellen van degenen die zijn weg bereiden. Het verborgen indirecte werk graag doen als ook door Maria gezocht en gedaan. Blij zijn over andere mooi werk.

Samenspraak met Elisabet. Wat een vreugde voor haar dat Maria bij haar kwam, de Moeder des Heren om haar te beveiligen, bevestigen in haar geloof, haar te helpen in moeilijkheden. Dalen in de vreugde van haar en in haar uitverkiezing. Ook tot ons komt Maria met Jezus. Dat wij haar ontvangen in ootmoed en oprechte blijdschap zoals eens Elisabet. Wat overkomt mij, dat de moeder des Heren tot mij komt!

Wat een zorg zal zij op haar beurt en naar het voorbeeld van Maria hebben gewijd aan de kleine Voorloper des Heren. Hoe dankbaar zal zij jegens Maria zijn geweest. Dat zij voor ons diezelfde gevoelens moge verkrijgen.

Samenspraak met Maria. Haar dank brengen voor haar voorbeeld. Haar bewonderen in haar ootmoed en dienstvaardigheid. Haar vragen ook bij ons te komen om ons te helpen, vooral ook ons te helpen in ons apostolaatswerk, in ons 'voorloper-zijn' van Jezus. Haar bemiddeling is onderpand van Gods genade. Ook haar *Magnificat* naspreken en de gevoelens, daarin uitgedrukt tot de onze maken. Dikwijls het *Magnificat* met grote aandacht bidden en overwegen. De Kerk schrijft het in de getijden elke dag voor. Wij kennen het van buiten, maar hoe onachtzaam bidden wij het. Ons opwekken over onze uitverkiezing te midden van het werk, dat ons misschien teleurstelt en naar de mens weinig bevredigt. Dan juist: *Magnificat*. Maria kwam er om er het gewoonste werk te doen. Zij kwam er met een stemming van blijde offervaardigheid. Moge zij voor ons die stemming verkrijgen, als er iets te doen is wat minder aanlokt.

Besluiten. Steeds trachten te bedenken dat de inwoning Gods in ons ons drijven moet tot daden ter liefde van openbaring, dat God in ons leeft en dat wij uit Hem willen leven. Denken aan Maria, Moeder en voorbeeld. Ons nooit te groot rekenen voor een werk van liefde. Blij zijn dat de Voorzienigheid ons een werk, vanuit de liefde spreekt, laat verrichten. Dit alles een voorrecht, een onderpand van zegen, een uitverkiezing beschouwen.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Maria, Moeder Gods geworden, gaat Elisabet dienen.
2. Een werk van liefde moet openbaren dat God in ons woont.

VIERDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Maria en Jozef zoeken verblijf in Betlehem. Bevel van keizer Augustus. Merkwaaardige leiding van de Voorzienigheid, opdat Jezus in Betlehem zou worden geboren. Zo moeten Maria en Jozef het hebben beschouwd. Voor Maria moeilijk, maar blij op weg. *Non locus in diversorio.* Van huis tot huis. Geen plaats voor arme mensen. Verschil van stand. Hoe ontvangt men de arme? In een stal hun toevlucht. De inrichting van een stal voor het verblijf van de Koning der wereld. Jozef en Maria aan het werk. Kwamen ook hier de engelen, als later in de woestijn, om te dienen?

Lessen daarin opgesloten

1. Jezus zoekt ook gelegenheden om bij ons te komen: de retraite. Moeizame tocht onder de bezigheden van het leven: zoveel anders te doen. Geen plaats en geen tijd voor God. *Sto ad ostium et pulso.*
2. Is er bij ons plaats voor Jezus? Al geheel bezet met andere dingen. Geen plaats meer voor God noch tijd.
3. Is ons hart meer dan een stal van Betlehem? Hoeveel harten meer bereid dan het onze? Zie naar de heiligen. Voorbereiding tot de heilige communie. Ontvankelijkheid voor de genade. Luisteren naar de inspraken Gods. Met Maria te communie gaan. Met de heiligen. Ook hier de gemeenschap der heiligen.
4. De *bereidinge des herten*. De *doctrina cordis*. *Praepara animam tuam. Parate corda vestra.* Jozef en Maria, de engelen en de heiligen te hulp roepen. De *verciëringe onser inwendiger woning*.

Samenspraak met Maria en Jozef. Wat een blijde verwachting! Wat een bewondering van de goddelijke Voorzienigheid! Wat een zich schikken naar de omstandigheden! Godsvertrouwen. Berusting. Droefheid over de stugheid, het onverstand van de mensen in Betlehem. *Si scires donum Dei.* Zij weten niet wat zij doen. Hun blijde intocht in de stal. Hun zorg om die voor Jezus in te richten. Maar Jezus moet ook in ons geboren worden. Mogen Maria en Jozef ook komen in ons hart om het voor Jezus in te richten, het te versieren en enigmate geschikt te maken. Geen grote woorden nodig, maar kleine daden. Kleine geschenken bevestigen de vriendschap.

Samenspraak met Jezus. Hem tegemoet treden. Hem begroeten. Ons verontschuldigen over de nietigheid van het verblijf dat wij Hem aanbieden. Onze liefde moge het goed maken. Jezus verlangt niet meer. Hij weet dat wij niet meer kunnen: Kind geef mij uw hart. Edelmoedige aanbieding van alles wat wij liefhebben en bezitten. Het moet Hem geheel toebehoren. Hij is de Heer, de Koning van ons hart. Diep besef van onze armoede, maar tevens van de eenvoud van onze hoge Gast. Bewondering van zijn liefde, dat Hij toch tot ons wil komen. Onbegrijpelijk. Nooit genoeg dankbaarheid.

Besluiten. Meer denken aan de plicht, ons op de komst van Jezus in ons hart voor te bereiden. Niet meer zijn als de inwoners van Betlehem, alsof we geen tijd en plaats voor Jezus hebben. Er de tijd voor nemen. Het hoogste in ons leven, het heiligste ogenblik van de dag. De gave van het bewust handelen beter beseffen en gebruiken.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus zoekt een plaats voor zijn geboorte en vindt een stal.
2. Wat vindt Jezus bij ons?

VIERDE DAG / Derde overweging

Tafereel. Geboorte van Jezus in Betlehem. In het nachtelijk duister ineens een zee van licht: Jezus treedt in de wereld. Bij zijn dood eenmaal alles duister midden op de dag; bij zijn geboorte alles licht te midden van de nacht. Maria wonderbaar behoed voor het lijden, dat de geboorte als straf der zonde voor de moeder meebrengt. Beeld van verrijzenis: zonder de grafsteen af te wentelen treedt Jezus te voorschijn. Maria en Jozef verrast: Jezus opeens in het midden. Zij vallen neer in aanbidding. Zo ineens vaak in ons het bewustzijn: Jezus is bij mij. Aanbidding van Jezus in ons hart. Jubelend uitroepen met Jozef en Maria: Hij is er.

Maar nu wil Jezus gediend worden. Hij wordt geboren als een klein hulpbehoevend kind. Wij moeten niet in aanbidding blijven neergeknield; Jezus schreit en roept om hulp. Maria en Jozef staan op: Maria drukt Hem aan haar borst en voedt Hem, zij windt Hem in doeken en legt Hem in de kribbe, door Jozef zo goed mogelijk voor Hem gemaakt als wieg bereid.

De stomme dieren, de os en de ezel staan van verre en worden van de voederbak terughoudend, die is nu voor de Heer. Hun lichaamswarmte verwarmt de koude stal. *Bos cognovit Auctorem suum.* De ezel knielend voor het heilig Sacrament in het leven van de heilige Antonius van Padua. Zou hij ook hier zijn neergeknield? Ook wij staan van verre en zien eerbiedig toe.

Lessen daarin opgesloten

1. Jezus meer beschouwen als het Licht dat in deze wereld is gekomen te midden van de duisternis, die Hem niet begrijpt. *Lucerna pedibus meis.*
2. Jezus aanbidden en bewonderen is niet genoeg, wij moeten Hem dienen en Hem onze werkdadige liefde tonen. Heel ons leven, heel de dag, elk uur Hem gewijd. Jezus schreit om onze hulp. Hij heeft ons niet nodig, maar Hij wil, dat wij Hem helpen.
3. Maar niet te veel in het werk opgaan. Hem ook aanbidden en erkennen. Leven in het bewustzijn dat Jezus telkens weer geboren wordt in ons hart. Maria heeft het beste deel verkoren; wij moeten op onze tijd Marta spelen, maar niet verwaarlozen ook op tijd Maria te zijn.
4. Veel meer de schepping zien in dienst van de Heer: *Coeli enarrant gloriam Dei.* Alles in orde en regelmaat geschapen om de inzichten Gods in de schepping te verwezenlijken. Alles looft en dient de Heer. En wij?

Samenspraak met Jozef en Maria. Heerlijke ogenblikken na de teleurstellingen van de vorige avond. Jezus voor hun ogen, schreiend om hun hulp. Wat een blijdschap Jezus te mogen dienen. Wat een bereidvaardigheid, wat een zorg, wat een eerbied! Maar ook, wat een blijde berusting in hun armoede. Geen verwijt aan hun medemensen, maar alleen oog voor hun eigen plichten en voorrechten. Niet in hun ijver daardoor verslapt, maar tot des te meer eerbied en dienstvaardigheid geprikkeld.

Geen gedachte: de anderen doen het ook niet. Moet ik het alleen doen? Integendeel, heilige ijver om zich door niemand in liefde te laten overtreffen.

Samenspraak met Jezus. Begroeting van Jezus in de wereld. Dank voor zijn komst. De zon is opgegaan. Het is licht geworden. Wandelen in dat licht. Dat licht trachten te begrijpen. Niet willen behoren tot degenen die de zijnen zijn, maar Hem niet begrepen hebben. Luisteren naar het woord van Johannes: Wie Hem aangenomen hebben, aan hen heeft Hij macht gegeven

kinderen Gods te worden. Onze vereniging gezocht. Hier zijn wij. Maak ons tot kinderen Gods, kind, als Hij geworden is: Als gij niet wordt als kleine kinderen, zult gij het rijk van God niet hebben. *Adveniat regnum tuum*. Klein met de kleine Jezus. Alle aardse eer een grootheid weg. Met Jezus in de armen stal.

Besluiten. Dikwijls ons hart zien als de stal van Betlehem. Beseffen dat wij Jezus niet waardig ontvangen, in plaats van te menen dat wij Jezus een dienst bewijzen, roemen op onze dagelijkse of veelvuldige communie. Och armen, die wij zijn. *Quid gloriamur?* Ons schamen. De stal opruimen en zo goed mogelijk inrichten. Jozef en Maria vragen ons te helpen.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus ligt schreiend in een arme stal.
2. Jezus ligt schreiend in mijn hart.

VIJFDE DAG / Eerste overweging

Tafereel. De aanbidding van de herders. Nachtelijk duister op de velden van Betlehem. Herders waren bij hun kudde. Arme ongeletterde herders. De mensen kijken hun niet aan. Maar de engelen des hemels wel. Licht over de velden. Muziek en zang. De herders ontstellen: wat is dat? Een engel: Ik verkondig u een grote blijdschap voor heel het volk. Gij de uitverkorenen om het eerst te horen. De Messias geboren. Gij zult een Kind vinden, in doeken gewikkeld, neergelegd in een kribbe. En is dat de Messias? Beproeving van hun geloof. De herders geloven! Laat ons naar Betlehem gaan. De armen bij de kribbe. Zij knielen er neer en vertellen wat zij hebben gezien en gehoord. Maria en Jozef zijn blij om de openbaring van het grote geheim. Zij wisten niet wat zij moesten doen. Ere aan God in de hoge boven de stal van Betlehem. Wondere tegenstelling. Maar slechts aan enkelen geopenbaard. Ook aan ons. Gaan ook wij naar Betlehem. Jubelen en juichen dat de Heiland is geboren. Met de herders Hem aanbidden. Ook wij arme herders. Onze gave? Wat geven wij? Onze liefde.

Lessen daarin opgesloten

1. Temidden van zovelen die Gods openbaring niet kennen en slapen in de duisternis, zijn wij uitverkoren om de boodschap van de engel te horen. Dringt zij tot ons door?
2. De herinnering moet ons met vreugde vervullen. Het is 'een grote blijdschap', die verkondigd wordt. Hoe koud zijn wij?
3. Wij moeten opstaan en naar Betlehem gaan. Wij slapen half en laten anderen gaan. Wij zullen nog wel eens zien. *Hora est de somno surgere*. Breken met alles. God spreekt door zijn engel, door de Kerk. Hoeveel opwekkingen krijgen wij. Meer geestdrift aan de dag leggen bij een opwekking ten goede.

Samenspraak met Jozef en Maria. Wat een blijdschap toen de herders kwamen binnenstromen. Vreugde over de openbaring. Gedeelde vreugde. Bevestiging van hun geloof. Beloning van hun godsvertrouwen. Hoe zij het goddelijk Kindje aan de herders toonden, waarlijk mens geworden, in alles ons gelijk. Vol besef van het goddelijk, onbegrijpelijk geheim. Prikkel om de volle zin van het mysterie te verstaan. Werkelijkheidszin bevestigd. De schoonheden van het Menselijk lichaam vallen weg bij de diepe vernedering van de oneindige goddelijke schoonheid. Later die betrekkelijke schoonheid geheel tenietgedaan bij de kruisdood.

De schoonheid ligt in de vereniging met de Godheid, is een weerslag van die vereniging. Laten wij niet teveel naar het uiterlijke zien, maar naar het ondoorgrondelijke mysterie, maar

ondertussen open oog hebben voor de werkelijkheid der menselijke natuur. Met Maria en Jozef onze gevoelens voor het goddelijk Kindje heiligen en veredelen, ons onder de herders scharen om van Maria en Jozef ook het Kindje getoond te krijgen en te begrijpen.

Samenspraak met de herders. Gelukkige herders, Gods uitverkorenen. Hun geluk bewonderen, maar ook hun beantwoording aan de genade. Moge hun voorbeeld ook ons doen opstaan en naar Betlehem doen snellen. Hun blijdschap en jubel overnemen. Ons verplaatsen in hun blijde verrassing. Met hen luisteren naar het 'Ere aan God' en naar de blijde boodschap, die toch voor heel het volk is, ook voor ons. Blij om hun getuigenis. Zien hoe zij Maria en Jozef blij maken met hun kinderlijk geloof en hun blijken van eerbied. Van hen leren, ook Maria en Jozef blij te maken door ons geloof en eerbied.

Besluiten. Eindelijk eens breken met onze sleur en slaperigheid. Opstaan en naar Jezus gaan in de vernedering. Trotseren dat men licht om ons geloof of onze uitingen van eerbied en godsvrucht. Jezus roept. Jezus boven alles. Wat Hij vraagt, waartoe Hij opwekt, doen zonder menselijk opzicht.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Eerste getuigen van Jezus' geboorte, enkele arme herders.
2. Waarom trekt deze blijde boodschap mij niet sterker tot een inniger vereniging met de arme Jezus?

VIJFDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. De aanbidding der drie koningen. Jezus kiest het beeld van een ster om de wijzen naar de kribbe te roepen. Het licht der wereld. De leer der kerk, de leer van Jezus nog altijd een ster in de donkere nacht die aanwijst waar Jezus woont. De drie koningen breken op en doen een lange reis. Wij hebben zijn ster gezien. Wat zien wij? De ogen zijn omfloerst en wij wrijven ze niet uit. Wij willen de tegenstelling niet zien en menen dat er licht is in de nacht. We richten de blik niet op de sterren, die God ontstoken heeft om ons te verlichten. Onze aanpassing aan de wereld, ons heulen met de wereld, alsof zij ook onze levensweg verlicht. De koningen begrijpen eerst geleidelijk wie Jezus is. Zij zoeken Hem eerst bij Herodes. Zij begrijpen nog niet dat Hij daar niet te zoeken is. Zij raadplegen Gods openbaring, maar gaan ook op weg volgens de aanwijzing daarin gegeven. En zij vonden het Kind met zijn Moeder Maria. Zij boden hun gaven: goud, wierook en mirre. Jezus erkend als Koning, als Hoge priester, als Mens. Zij keren langs een andere weg terug op bevel van een engel Gods.

Lessen daarin opgesloten

1. Wij moeten veel meer oog hebben voor het licht der openbaring.
2. Ons door het licht laten leiden op onze levensweg, niet te veel vertrouwen op ons eigen inzicht. Leiding noodzakelijk. De wereld vol zelfbedrog.
3. Trachten ons beeld van Jezus te verbeteren. Ook wij zoeken Hem vaak waar wij Hem niet moeten zoeken. De openbaring wijst de weg: naar Betlehem, het onaanzienlijke stadje, *nequaquam minima*.
4. Wij moeten naast Jezus ook Maria vinden. God is niet alleen op de wereld. Hij is omgeven van zijn schepping, Hij treedt ons tegemoet aan de hand van zijn Moeder. Wat gij de minsten der mijnen hebt gedaan, hebt gij Mij gedaan.

5. In Jezus onze Koning zien. (Begrijpen dat Hij ons de ware godsdienst heeft willen leren) de Koning van ons huis, de Koning van ons hart.
6. In Jezus de priester zien. Begrijpen dat Hij ons de ware godsdienst heeft willen leren.
7. In Jezus de Mens zien, een met ons lijden en druk, gehoorzaam tot de dood.

Samenspraak met de drie koningen. Hun edelmoedigheid, hun ontvankelijkheid voor de roepstem Gods bewonderen. Konden ook wij zo edelmoedig opstaan uit ons donker land om naar het land te gaan, waarboven de ster staat van het eeuwig licht. Wij willen ons op weg begeven om Jezus te zoeken. Bij teleurstelling de priesters raadplegen, het woord van God beluisteren om Jezus te vinden, ook te gaan waar het schijnt dat Jezus niet is. Volgzaam, nederig, de beperktheid van ons eigen inzicht bewust. Ook in een stal Jezus zien als Koning, in een mens die ons tegenstaat, Jezus dienen en Hem ons goud offeren. Met Jezus onze hogepriester de eeuwige Vader eren en loven. Jezus aanbidden in zijn menselijke natuur, stervend aan het kruis, de sterke martelaar van de kribbe tot het kruis.

Samenspraak met de kleine Jezus. Ons met Hem verheugen over de komst van de wijzen uit het Oosten, beeld van onze komst naar de kribbe. Zien hoe Hij ook tot ons, die in het gevolg van de drie koningen zijn, de handjes uitstrekt om ons te verwelkomen. Onze vreugde uitdrukken dat Hij ook ons tot zich roept. Hem onze gaven aanbieden met de drie koningen: Hem huldigen als Koning, met Hem het offer opdragen aan onze hemelse Vader elke dag opnieuw, ons verenigen met zijn heilig lijden vanaf het eerste ogenblik van zijn menselijk bestaan.

Besluiten. Wij moeten Jezus zoeken. Het is zo donker om ons heen, dat wij zijn licht behoeven. Wij moeten Hem onze gaven aanbieden en Hem huldigen als koning, priester en mens geworden God. Wij moeten ons afwenden van hetgeen niet in liefde met Jezus is verenigd en misbruik van ons maken wil om Jezus in ons te doden.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Naar Jezus gaan in het licht dat Hij heeft doen opgaan.
2. Jezus gevonden hebben betekent een andere weg inslaan.

VIJFDE DAG / Derde overweging

Tafereel. Opdracht van het kindje Jezus in de tempel. Jezus laat zich vrijkopen van de tempeldienst, voorbehouden aan de levieten. Hij is gekomen om de mensen te dienen, Hij is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen. Hij wordt vrijgekocht met het offer van de arme. Verborgene Koning met twee armen in zijn gevolg, twee die zich ook verbergen: Maria en Jozef. Maar God openbaart zijn geheim aan Simeon en Anna. Zij leefden zo met God, dat zij verdienden Hem te zien. Door de geest Gods naar de tempel gedreven om Jezus te zien. Het *Nunc dimittis* van Simeon. Vreugde van Maria en Jozef om de openbaring des Heren. Vreugde onmiddellijk getemperd door de voorspelling van Simeon aan Maria: gesteld tot een teken van tegenspraak en van val voor velen in Israël. Een zwaard van droefheid zal het hart van Maria doorboren. Jezus Koning, maar Koning van het lijden. Maria bewaarde al die woorden in haar hart en liet ze in zich omgaan.

Lessen daarin opgesloten

1. Jezus nederigheid bewonderen. Zelfs in het huis van zijn Vader komt Hij als de minste der schepselen en maakt Hij zich vrij van de voorrechten, aan de levieten geschonken.
2. Hoe Jezus de trouwe dienst van Simeon en Anna beloont door zich aan hen te openbaren. Zullen ook wij Jezus zien. Worden ook wij door de Geest Gods gedreven om Jezus te zien.
3. Ons verheugen met Simeon en ook ons *Nunc dimittis* zingen. Ons onze uitverkiezing steeds meer bewust worden en er gelukkig in zijn.
4. Begrijpen dat de vereniging met Jezus altijd weer lijden betekent. Als kinderen van Maria delen in haar vreugde, maar ook in haar smart en deelgenootschap in 's Heren lijden.
4. Ons op lijden voorbereiden. Jezus dood was nog zover en reeds spreekt Simeon erover tot Maria.

Samenspraak met Simeon en Maria. Hen gelukkig prijzen. Hoe zij nu het loon ontvangen voor hun trouwe dienst van God, voor hun uitzien naar God. Delen in hun vreugde. Hun tussenkomst afsmecken, opdat wij ook zo naar Jezus uitzien en ook zo worden beloond. De vereniging met God als het hoogste beschouwen in ons leven. Zonder Jezus is het leven niets. In de aanschouwing Gods willen sterven. Bidden om een zalige dood. Jezus met hen in onze armen nemen en aan God opdragen. Dagelijks communiceren om Jezus aan de hemelse Vader op te dragen als offer van aanbidding, van dank, van verzoening en van smeking.

Samenspraak met Maria. Haar ootmoed bewonderen. Haar gang naar de tempel als een gewone vrouw. Haar offer. Het offer van de arme. Wat een vreugde, toen God zich wilde openbaren, een oplichten van de sluier, die zij zo gaarne geheel opgelicht zou hebben gezien, opdat allen Hem aanbaden, allen door Hem tot God zouden worden teruggebracht. Simeons voorspelling hard voor haar. Tot val van velen, een teken van tegenspraak. Hoe gaarne zou zij alleen aan Jezus voeten hebben gezien. Een zwaard van droefheid in de verre toekomst. Was dit nog niet genoeg? Ondoorgroondelijke raadsbesluiten Gods. Maria buigt het hoofd en gaat nadenkend uit de tempel. Wij volgen haar. Wij willen haar dienen en troosten, het goddelijk Kindje dragen voor haar. Ons met Jezus verenigen, al hebben we Simeons woorden gehoord. We bereiden ons voor op het lijden met Jezus en Maria.

Besluiten. Uitzien naar de Messias, vol vertrouwen dat Hij naar zijn tempel komen zal, wij Hem eenmaal zullen aanschouwen als het hoogste van ons leven. Als wij dat bereiken is het genoeg. Ons erop voorbereid houden dat de vereniging met Jezus ons lijden belooft.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Simeon heeft het geluk gehad te beseffen wat het is: Jezus te zien.
2. Om haar innigste vereniging met Jezus treft Maria het zwaarste leed.

ZESDE DAG / Eerste overweging (1)

Tafereel. De vlucht naar Egypte. Terugkeer naar Nazaret. Jezus is nauwelijks geboren, of reeds wordt vervuld wat Simeon zeide: dat Hij is een teken van tegenspraak. Herodes staat Hem naar het leven. Hij moet vluchten, Hij de Koning der Joden uit het midden van zijn volk, vluchten naar Egypte, naar het land der heidenen. Hij moet daar blijven, totdat de engel het weer zeggen zal. En de engel komt weer om te zeggen dat Hij Egypte kan verlaten, terugkeren tot zijn volk, maar ook nu dwingt Archelaus Hem, niet naar Betlehem te gaan, niet naar Jeruzalem maar naar het nietige, onaanzienlijke Nazaret, waarvan men later vragen zal of er iets goeds uit kan

voortkomen. En dat alles wordt niet door Jezus zelf bepaald, niet geopenbaard aan Maria, maar aan de heilige Jozef.

Lessen daarin opgesloten

1. Maria en Jozef worden reeds aanstonds als Jezus bij hen is, verplicht om met Hem te vluchten naar een onbekend en onherbergzaam land, ver van alle vrienden en bekenden.
2. Jezus wil reeds aanstonds een voorbeeld geven van gehoorzaamheid en vraagt ook van Maria gehoorzaamheid hetgeen aan Sint-Jozef op last van de engel wordt bevolen.
3. Ook kan de roeping tot een leven met Jezus ons verder doen roepen naar plaatsen waar wij niet gaarne zijn, naar de missielanden, het afscheid vragen van hetgeen ons dierbaar is.
4. Wanneer we ons eenzaam voelen, moeten we denken aan Jezus naar Egypte met Maria en de heilige Jozef. Ons dan in hun gezelschap weten.
5. Met Jezus gaarne gaan naar Nazaret met voorbijgaan van Jeruzalem en Betlehem. De onaanzienlijkste plaats kiezen.

Samenspraak met Jezus. Hij is het licht der wereld. Hebben we met Simeon gejuicht dat het licht der wereld in Hem voor ons is opgegaan, dan Hem volgen, overal waar Hij gaat, ook als Hij ons roept naar onherbergzame onaangename oorden, naar de missiën, naar plaatsen waar we geen gelegenheid hebben onze talenten te gebruiken, waar te wonen reeds als een veroordeling geldt. Verdragen dat we leven tussen personen die ons niet kennen, gelijk Hij leefde in Egypte. Ons met Hem overgeven aan degene die ons als leider is gegeven, onze overste, geheel in zijn hand. Hem groeten als de grote kracht waarin Maria en Jozef de zware en harde ballingschap konden doorstaan. Met Jezus is alles licht. Hem vragen ons in moeilijke uren en verplaatsingen, verkiezingen en benoemingen steeds bij te staan, om met Hem te kunnen vluchten.

Samenspraak met Maria. Voorbeeld van gehoorzaamheid. Zij volgt het bevel van Sint-Jozef, sluit het goddelijk Kind in haar armen en gaat met Hem ontbering en lijden tegemoet. Zij maakt zich los van allen die in Betlehem haar hadden leren kennen, aan wie zij Jezus had mogen tonen, die haar eer en liefde bewezen, en gaat een toekomst vol onzekerheid tegemoet, niet wetend, voor hoe lange tijd. Zij gaat met Hem naar Egypte, dan naar Nazaret, vol overgave, vol vertrouwen, ons ten voorbeeld in onthechting zowel als gehoorzaamheid. Jezus is haar kracht. Dat zij in moeilijke uren ons op Jezus wijze, ons geleide en beschermen. Patrones van de missiën. Zijn we daartoe geroepen? Met welke motieven gaan wij? Met Maria naar Egypte.

Besluiten. In moeilijke uren denken aan Jezus' vlucht naar Egypte. Ons Maria voorstellen. lijdend, omdat zij de hoogste en eerste uitverkorenen van Jezus zijn. Met hen de beschikkingen van de Voorzienigheid gehoorzamen vol moed en vol vertrouwen. Jezus beschouwen als de schat die alle leed vergoedt. Verlangen om ook met Jezus te moeten vluchten, om beter te leren wat Hij voor mij betekent. God de kracht daartoe vragen.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus verplicht Maria en Jozef reeds aanstonds met Hem te vluchten.
2. Zoeken wij bij onaangename benoemingen of verplaatsingen steeds kracht bij Jezus, Maria en Jozef.

ZESDE DAG / Eerste overweging (2)

Tafereel. Wedervinding van het kindje Jezus in de tempel, nadat Maria en Jozef Hem drie dagen hadden gezocht. Verrassing van Maria en Jozef: Wat heeft Onze Lieve Heer nu met hen voor? Jezus weg, het Kind hun toevertrouwd? Hoe heeft Hij dit nu kunnen doen. Droefheid. Wij zochten U met droefheid. Zonder Jezus hun schat. Zij moesten wel zoeken. Zij zochten. Berusting. Onderwerping. Vertrouwen. Zoekt en gij zult vinden. Vertrouwen beloond. Zij vinden Jezus terug. Blijdschap. Met open armen op Jezus af. Betuigen dat zij Hem niet missen kunnen. Vreugde over zijn wedervinding. Zij vinden Hem in het huis van zijn Vader. Daar zochten zij Hem. Zochten zij Hem daar het eerst? Zij vonden er Hem. Met Jezus leven houdt in dat wij af en toe zijn onmiddellijke tegenwoordigheid missen, en hulpbehoevend staan, op onze eigen zwakke krachten aangewezen, naar het schijnt. Waar blijft Onze Lieve Heer? Ongeduld van de mensen. Intussen leraart Hij in de tempel. Zijn terugtrekken van het werk der mensen vaak een les voor de mensheid. Bewondering van zijn wijsheid en voorzienigheid. Onbeperkt vertrouwen. Jezus gaat nu met Maria en Jozef mee. Zij zijn gelukkig. Alle leed is vergeten, maar Maria houdt er de gedachtenis aan in haar hart en overweegt de les door Jezus haar gegeven. Zij bereidt zich op nieuwe scheiding voor.

Lessen daarin opgesloten

1. In ons leven is Jezus ook dikwijls zoek. Is Hij altijd bij ons werk door de dag, door het jaar. Was Hij nu ook zoek, toen wij naar de retraite geroepen werden. Was de retraite een zoeken van Jezus met Maria en Jozef?
2. Nu weer dichterbij Jezus. Jezus weergevonden. Blijdschap in ons opwekken. Ook wij moesten Hem vinden in zijn heiligdom.
3. Als Jezus niet bij ons is, als wij in gebed en oefeningen van godsvrucht koud en dor zijn, onszelf onderzoeken, of Hij ons dan wel wij Hem verlaten hebben. Licht de schuld bij ons, dan de vereniging weer herstellen en verinnigen. Beschikt God het zo, dan gelovig vertrouwen dat wij Hem zullen terugvinden.
4. Gelukkig zijn in de tegenwoordigheid Gods. Ons daar dikwijls in oefenen. Jezus zoeken. Met Maria en Sint Jozef. Zij hebben Jezus weten te vinden. Zij zullen ons op weg brengen naar Jezus. Zij kennen de weg.
5. Ons in de godsvrucht losmaken van de gevoeligheid. Leven uit het geloof. God is met ons. God zoekt ons. Maar de aanschouwing en ervaring Gods is een gave ons beloofd in het eeuwig leven, al geeft God er vaak een voorsmaak van in ons leven hier nog op aarde.

Samenspraak met Maria en Jozef. Delen in hun teleurstelling en verrassing, toen Jezus weg was. Delen in hun vertrouwen en in hun onmiddellijk op zoek gaan naar Jezus. Wij ook zo vaak Jezus kwijt. Met Maria en Jozef op zoek. Laten zij ons de weg wijzen. Met hen vinden wij Jezus terug. Delen in hun vreugde en de betuiging van hun liefde. Jezus niet weer loslaten. Het Lam volgen overal waar het gaat. Gehoorzaam in alles, voor geen offer bevreemd. Wij blijven erdoor in de navolging van Jezus. Jezus is het licht. Wie Mij volgt, loopt niet in het donker.

Samenspraak met Jezus. Jezus, waar gaat Gij toch? Jezus, waar waart Gij toch? Vraag van de heilige Maria Magdalena de Pazzi na jaren van dorheid. Ik was in het binnenste van uw hart. Jezus speelt verstoppertje met zijn gespen, met de andere kinderen, met ons. Wij willen Hem vinden. Vreugde bij het wedervinden. Heer, laat U vinden.

Besluiten. Ons best doen in het bewustzijn van Gods tegenwoordigheid te leven. De gronden daarvan steeds duidelijk voor ogen houden, niet slechts van het geloof, maar ook van de rede. Jezus zoeken in de goede werken uit liefde tot Hem, in het gebed. Waar twee of drie in mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Maria en Jozef zoeken en vinden Jezus.
2. Doe uw uiterste best in Gods tegenwoordigheid te leven.

ZESDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Het leven in het huisje van Nazaret. De verborgen God. Dertig van de drieëndertig jaar verborgen. Beschaming van ons ongeduld. Waar blijft God? Het Joodse volk zag toch naar Hem uit. Hij is in hun midden en zij weten het niet. Zij spreken over Hem, en Hij zwijgt. Hij ontmoet allerlei onjuiste stellingen over zijn optreden. Hij wacht, totdat zijn tijd is gekomen. Aanbidding van de raadsbesluiten Gods, door ons niet te kennen. Hij is hun onderdanig, aan Jozef en Maria, zijn eigen schepselen met beperkt verstand. Hij stelt zich onder hen, ofschoon Hij de eeuwige wijsheid is. Hij doet naar hun aanwijzingen onverstandige dingen, door hen uit bestwil naar beste weten zo verordend. Hij bedroeft hen niet. Hij wijst hen niet terecht. Wat komt het erop aan wat Hij doet. Hij wil gehoorzamen. Dat is het wezenlijke, het formele. Welke handeling dit is, het materiële, is ondergeschikt. Jozef en Maria begrijpen, dat Jezus het zo wil, en berusten en gebieden Hem.

De legenden en apocriefe Evangeliën. Spel van de verbeelding. Misschien wel af en toe een straaltje van licht voor Jozef en Maria, gelijk Hij nu en dan de heiligen verlicht en zich ook aan hen laat zien. Voorbijgaand. 'Hij was hun onderdanig', zegt het Evangelie ter aanduiding van de gewone toestand. 'Hij groeide op en nam toe in behagelijkheid bij God en de mensen'. Jezus ging wel schuil, wilde mens zijn met de anderen mensen, Hij werd ons in alles gelijk, behalve in de zonde. Zijn deugd, zijn rechtvaardigheid maakten Hem beminnelijk. Jezus ons voorbeeld in het beminnelijk maken van de oefening der deugd.

Lessen daarin opgesloten

1. Van Jezus leren in het verborgene God te zien en te leven, zonder de lof der wereld te zoeken, zonder ons door haar van onze plicht te laten afhouden.
2. Vertrouwen op Gods tussenkomst en Voorzienigheid bewaren ook al openbaart God zich niet. Dat vertrouwen ook bij anderen opwekken.
3. Met Jezus gehoorzaam zijn aan wie boven ons gesteld is. Niet vragen wie het gebiedt of wat geboden wordt. In de boven ons gestelde God zien, die gebiedt. Op het wezenlijke komt het aan. Ons verstand het zwijgen opleggen, wanneer er van gehoorzaamheid sprake is. Niet redeneren, doen.
4. Het beoefenen van de deugd zo beminnelijk mogelijk maken, niet om de mensen te behagen, maar om hen in de beoefening van de deugd mee te nemen. Blij en gelukkig zijn in de beoefening van de deugd. God niet dienen met zuchten.

Samenspraak met Jezus. Zijn gehoorzaamheid bewonderen. Ons bij Hem aansluiten. Ons met Hem verbergen en aan de eer der wereld onttrekken. Begrijpen dat God het zo wil. Denken aan het woord van Jezus aan Johannes de Doper, toen Hij door Hem wilde gedoopt worden.

De openbaring van het goede aan God overlaten. Te zijner tijd zal God wel bekend maken wie Hem hebben gediend, al moeten we wachten tot het einde der tijden. Van Jezus de

woorden horen: uw hemelse Vader, die in het verborgene ziet, zal het u vergelden. Jezus gehoorzaam tot de dood, ja, tot de dood des kruises. Daarom overwinnaar. Moest de Christus dit niet lijden en aldus zijn heerlijkheid ingaan?

Samenpraak met Jozef en Maria. Wat een eer voor hen over de kleine Jezus gezag uit te oefenen. Maar ook wat een prikkel om niets te gebieden dan wat Jezus betaamde. Jezus een voorbeeld van gehoorzaamheid, Jozef en Maria een voorbeeld van voorzichtig gebieden, met God voor ogen. Hun verlegenheid met hun eer. Hun berusting in hetgeen God nu eenmaal wilde. Hun eenvoudig naar best vermogen zich aanpassen aan de wil van God, in hetgeen zij Jezus lieten doen. Van hen vragen, voor ons te bekomen ook steeds zo te gebieden, als wij te gebieden hebben. Delen in hun vreugde over Jezus gehoorzaamheid ons ten voorbeeld. Jezus hun voorbeeld in gehoorzaamheid. Ook van hen werd grote gehoorzaamheid gevraagd. Moge Jezus ook zo ons ten voorbeeld zijn. Leren wij van hen Jezus als een voorbeeld te zien.

Besluiten. In onze overste steeds God zien. Over hetgeen wij te doen hebben, niet redeneren, maar doen gelijk ons gezegd wordt te doen. Ons dikwijls Jezus voorstellen als ons voorbeeld in gehoorzaamheid.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus verbergt zich dertig jaren.
2. Hij was hun onderdanig ons ten voorbeeld.

ZESDE DAG / Derde overweging

Tafereel. Jezus en Maria op de bruiloft te Kana. Jezus begint zijn openbaar leven met een wonder op de voorbede van Maria. Hij is ter bruiloft genodigd. Hij komt nog met zijn Moeder en ook een reeds met de eerste leerlingen, die Hij gevraagd heeft Hem te volgen. Hij had bij die roeping tot Filippus en Natanaël gezegd, dat zij grote dingen zouden zien, groter dan dat Hij bleek Natanaël te kennen, voordat Filippus hem riep. Nu zouden zij zijn eerste teken zien en daardoor aan Hem gebonden worden in groeiend, maar reeds trouw geloof. Dit teken wilde Jezus doen op de voorbede van Maria. Zij treedt hier op als middelares van de genade aan de apostelen in dit eerste teken geschonken.

Wat een blijde verrassing, wat een blijde en heilige bruiloft moet dit zijn geweest, dat Jezus en Maria er samen aan hebben willen deelnemen. Mogen onze feesten steeds zo zijn, dat Jezus en Maria er bij tegenwoordig blijven, wij hen altijd met ons zien. ‘Zij hebben geen wijn meer’, zegt Maria tot Jezus. En vol vertrouwen zegt zij tot de dienaren: ‘Doet alwat Hij u zeggen zal’. Jezus zegt dat zijn tijd nog niet is gekomen, omdat Hij die afhankelijk heeft willen stellen van haar gebed. Nu zij het vraagt, nu zal Jezus haar dit eerste teken niet weigeren. Maria bidt voor bruid en bruidegom. Zij bidt nog meer voor de apostelen, dat hun het eerste teken worde gegeven ter bevestiging van hun geloof. Moge Maria ook zo ons geloof bewaren en bevestigen. Maria ziet wat hier ontbreekt: geen wijn. Wat ontbreekt ons nog veel. Openbaren wij het aan Maria, opdat zij ook voor ons tot Jezus ga. Maar luister wat zij zegt: ‘Doet alles wat Hij u zeggen zal’. Vol vertrouwen, vol geloof.

Lessen daarin opgesloten

1. Maria zien als middelares der genade, in het bijzonder van de genade van het geloof.
2. Onze feestvreugde steeds zo hoog en edel houden, dat Jezus en Maria tot het einde met ons bij het feest zijn. Onze feesten mogen een bevestiging zijn van ons geloof en onze liefde tot God.

3. In ons het bewustzijn verlevendigen, dat ons veel ontbreekt. Erkennen dat wij Maria's tussenkomst behoeven, om het brekende in ons aan te vullen. Maria vragen, van Jezus voor ons te verkrijgen wat wij nodig hebben.
4. Niet verzuimen wat Jezus van onze kant vraagt: medewerking met de genade. Wat eist Jezus weinig.

Samenspraak met de apostelen. Wat een openbaring voor hen, dit eerste teken van Jezus. Welk een eerbied voor Maria moet dit bij hen hebben opgewekt. Hun geloof bevestigd. Wat een blijdschap over hun uitverkiezing. Met wat diepe gedachten zullen zij dit feest hebben verlaten. Hun trouw aan Jezus. Zij besluiten nog te inniger Hem niet te verlaten. Wij sluiten ons bij hen aan.

Samenspraak met Maria. Maria's zorg voor ons, hier verzinnebeeld. Ons in haar zorgen aanbevolen. Haar vertrouwen, haar geloof. Haar blijdschap over Jezus' eerste teken. Nu kan zij zich stil terug trekken. Zij heeft zijn heerlijkheid gezien. Zijn apostelen zijn nu in hun geloof bevestigd. Zij zullen nu haar plaats bij Jezus innemen: Hij, die de wil van mijn Vader in de hemel doet, Hij zal mij tot moeder en broeder hebben. Bij zijn lijden zal zij terugkeren. Bewondering van haar heldhaftigheid, van haar onthechting aan de wereld. Van haar leven. De eer der wereld te ontvluchten.

Besluiten. In alle nood onze toevlucht nemen tot Maria. De godsvrucht tot Maria als middelares van alle genaden tot de onze maken en trachten er de ware zin van te verstaan. Maria zien als de Moeder van de apostelen: ons apostolaat stellen onder bescherming van Maria.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus begint zijn openbaar leven met een wonder op de voorspraak van Maria.
2. Maria, ik heb geen wijn meer. Laat Jezus ook mij omscheppen.

ZEVENDE DAG / Eerste overweging

Tafereel. Maria naar Jezus op de kruisweg. Johannes brengt na Jezus' gevangenneming Petrus naar de voorhof van de hogepriester en snelt dan naar Maria: zij hebben Jezus gevangengenomen. Hij wordt veroordeeld. Hij gaat sterven: Johannes spreekt van Jezus' doodstrijd in de hof. Van de sombere voorspellingen door Hem gedaan. Zal Hij gekruisigd worden? Het kan niet, het mag niet. Maria, de sterke vrouw: Simeons voorspelling. Wat Jezus haar heeft gezegd: Maria begrijpt. Maria onderricht Johannes en bevestigt zijn geloof en zijn liefde. Maria zegt hem alles, wat met Jezus zal geschieden. Johannes beschaamd over zijn vlucht. Aan de hand van Maria zal hij naar Jezus teruggaan.

Maria gaat met Johannes mee om hem naar Jezus te geleiden. Zij kunnen niet bij Jezus komen. Hij is omgeven door soldaten en het opgehitste volk. Zij aanschouwen zijn veroordeling, zijn geseling: *Ecco homo*. Het *Crucifige*. Langs een omweg naar de kruisweg. De ontmoeting: Jezus en Maria. Johannes bij Jezus teruggebracht door Maria. Veronica en de wenende vrouwen. Jezus' vallen onder het kruis. Eindelijk op Golgotha. Jezus van zijn klederen beroofd. Jezus aan het kruis gehecht. Hoe ziet Maria haar Jezus weer. Hun vereniging in de liefde, hun vereniging in het lijden. Het zwaard van droefheid. Tot opstanding van velen in Israël.

Lessen daarin opgesloten

1. Met Johannes, als wij Jezus niet begrijpen, het lijden niet verstaan, naar Maria snellen om ons bij haar uit te schreien en onze toevlucht te zoeken.
2. Maria zien als een sterke vrouw, op het lijden voorbereid door jarenlange overweging van hetgeen over Jezus was voorspeld, niet verrast door de boodschap van Johannes, maar aanstonds opstaande om in het lijden te delen en Johannes bij Jezus terug te brengen als de apostel die Hij het meest liefhad.
3. Met Maria niet schromen, in Jezus' miskenning te delen, met haar getuige te zijn van Jezus' veroordeling, geseling, doornenkroning en kruisweg. Alles dragen, als de eer van Jezus het vraagt.
4. Jezus met Maria op de kruisweg tegemoet gaan en Hem onze liefde en medelijden getuigen, onze trouw en aanhankelijkheid. Met Hem gaan tot op de top van de Golgotha.

Samenspraak met Johannes. Ons aansluiten bij de leerling die Jezus liefhad. Jezus bemint ook ons. Ook wij vluchten, toen Hij werd miskend. Met hem naar Maria. Haar al ons leed, al onze moeilijkheden openbaren. Maria zal ook ons tot Jezus terugbrengen, om zijn lijden doen verstaan, met ons op weg gaan. Met haar zullen wij Jezus ontmoeten en Hem weer onze liefde betuigen. En dan zullen we Hem volgen op de bloedige kruisweg.

Samenspraak met Maria. Delen in haar overgroot leed, dat zij wel draagt in de kracht Gods als een sterke vrouw, als de Koningin der Martelaren, doch dat haar hart met een zwaard doorboort, scherper dan zij het zich heeft kunnen voorstellen. Zijn miskenning, zijn mishandeling, elke geselslag, elke doorn van zijn kroon snijden haar door de ziel. Maar meer nog, de ongevoeligheid der mensen, die zijn liefde miskennen. *Quae utilitas in sanguine ejus?* Hoe weinig ontvankelijk zijn wij voor zijn liefde. Hoe vluchten wij het lijden als de apostelen. Dat zij ook ons terugbrengt bij Jezus, ons zijn heilige lijden lere verstaan en volgen.

Besluiten. Het lijden niet vluchten, miskenning en bespottung verdragen, omdat het ons verenigt met Jezus en ons Hem doet volgen en verstaan. Met Maria Jezus op de kruisweg tegemoet gaan, ons in ons lijden met Maria verenigen, ons in haar spiegelen om in haar kracht en edelmoedigheid te delen. De gelegenheden benutten om het lijden van Jezus te overwegen, de oefening van de kruisweg te doen, de lijdensmeditatie bij te wonen, aan het kruis een sprekende plaats geven waar wij wonen en werken.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Met Johannes naar Maria, met Maria naar Jezus op de kruisweg.
2. Wie Jezus liefheeft, moet de kruisberg op.

ZEVENDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Met Maria onder het kruis: Afneming. Begrafenis. Drie uren onder het kruis, waaraan haar Jezus in nameloos lijden te sterven hing. Met Maria Jezus zien en horen: Leert van Mij dat Ik zachtmoedig en ootmoedig van harte ben. De zeven kruiswoorden: hoe Jezus ons vergiffenis schenkt, hoe Hij dorst naar onze liefde. Zijn woorden tot Maria en Johannes. Maria onze Moeder, wij haar kinderen. Bevestiging van hetgeen Hij ons reeds had gemaakt, toen Hij in Maria de menselijke natuur aannam. Nu openlijk uitgesproken. Het testament van Jezus: heerlijke nalatenschap. Onze liefde tot Maria om aan Jezus onze liefde te tonen. Met Maria Jezus opdragen aan zijn hemelse Vader. Met Jezus zelf: Vader, in uw handen beveel ik mijn geest. Met Jezus sterven. Onszelf met Hem opdragen. Het offer van het kruis hernieuwd in het heilige mis. Jezus

wordt afgenomen van het kruis en in de schoot van zijn Moeder gelegd. Maria reinigt zijn wonden, neemt de doornenkroon van zijn hoofd en beschouwt intussen wat Hij heeft geleden. Beschouwen wij Hem met haar, de Moeder van Smarten, de Moeder van het Medelijden.

Prenten wij ons het lijden van Jezus diep in ons geheugen. Jezus wordt begraven. Maria volgt zwijsend de stoet. Wij zijn in haar gezelschap. Jezus begraven. Jezus weg. Diepste vernedering. Het oordeel van de Joodse wereld. Zijn zending is mislukt. De apostelen huiverend en onzeker. Maria ongeschokt. Vertrouwen. Hij heeft gezegd dat Hij zou verrijzen. Maria gelooft. Jezus in het tabernakel als in zijn graf. Met Maria geloven en vertrouwen.

Lessen daarin opgesloten

1. Jezus' kruisdood de laatste uiting van zijn liefde, de grootste tevens. Met Maria en Johannes dikwijls staan onder Jezus' kruis en Jezus' lijden overwegen.

Jezus roept ons. Als Ik van de aarde zal zijn opgeheven, zal Ik allen tot Mij trekken.

2. Ons met Jezus verenigen in de dood. Ons sterven aansluiten bij zijn dood, ons offer verenigen met zijn kruisoffer. In uw handen beveel Ik mijn geest.

3. Met Maria en Johannes Jezus' kruiswoorden horen en verstaan. Maria als Moeder aannemen. Ons stellen onder haar bescherming.

4. Met Maria Jezus' wonden beschouwen en ons steeds weer opwekken tot medelijden.

5. Het tabernakel zien als beeld van Jezus' graf en van zijn diepste vernedering. Hem dikwijls bezoeken. Geloof en vertrouwen.

Samenspraak met Maria. Moeder van smarten, maar ook vruchtbaar in het medelijden met haar goddelijke Zoon. Ons met haar verenigen in de aanschouwing van haar lijden om het met haar op te dragen in vereniging met Jezus zelf. Zien naar de wonden des Heren als evenzovele opengeloken rozen van de Rozelaar der Liefde. In het bijzonder zien de wonde van zijn zijde om er ons in te verbergen en de weg te vinden naar zijn heilig Hart.

Welk een plaats had Maria daar. Welk een plaats is daar geweest en is daar nog voor ons. Met Maria Jezus begraven in een nieuw graf, het vernieuwde graf van ons hart en Hem daar verborgen doen zijn, totdat Hij daden van ons vraagt, om zijn leven in ons tot openbaring te brengen.

Samenspraak met Jezus. Aan het kruishout hangend, de armen uitgestrekt naar ons. Dat Hij ons zo opgeheven tot zich trekke en wij eindelijk, nu wij Hem voor ons zien sterven, zijn Liefde verstaan. Met Maria en Johannes onze plaats kiezen onder het kruis.

Hem afnemen van het kruis der schande en aan ons hart drukken om Hem onze liefde te betuigen, Hem te eren en te huldigen. Hem vragen, ons de wonde te laten zien van zijn zijde en de weg te doen vinden naar zijn heilige Hart om er ons te verbergen en er ons te verwarmen aan zijn Liefde, die niet dood is.

Hem begraven in ons hart, dat nu geheel vernieuwd is bij de aanschouwing van zijn lijden, leven en sterven, dat naar het zijne is omgevormd. In dat nieuwe graf gaan wij Hem begraven en zijn graf zal heerlijk zijn.

Besluiten. Ons met Maria en Johannes stellen onder het kruis des Heren en zijn liefde verstaan. Ons in leven en in sterven bevelen in de handen van God. Met Maria Jezus' wonden beschouwen, bovenal die van zijn zijde en ons verbergen in zijn heilige Hart. Ons hart vernieuwen tot een heerlijke grafstede voor Jezus.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Jezus sterft om zijn Hart voor ons te openen.
2. Jezus begraven in ons nieuwe hart.

ZEVENDE DAG / Derde overweging

Tafereel. Jezus' verrijzenis. Verschijning aan Maria. Maria, eenzaam, bedroefd, maar vol geloof en vertrouwen. Zij troost Johannes, zij troost de apostelen: Hij zal verrijzen. De derde dag. Vandaag zal Hij verrijzen, maar Hoe? Maria in stille verwachting. De morgen vindt haar reeds wakend, in gebed, met Jezus verenigd. Zal het weer het derde uur zijn? Moet zij tot de avond, tot de late middag wachten? Ineens licht in haar donker nachtverblijf. Jezus staat voor haar, stralend van licht en heerlijkheid. Maria is opgestaan en sluit Hem in haar armen. Tegelijk daalt een engel van de hemel. Licht verschrikt de wachten bij het graf, de steen wordt weggewenteld. De wachten zien het graf ledig. Zij vluchten beschaamd, ontsteld, verbergen nog het geheim, spannen nog met zijn vijanden tegen Hem samen, zeggen dat zij sliepen en men Hem heeft weggenomen. De vrouwen bij het graf om Hem te balsemen. Hij leeft. Hij is niet meer onder de doden. De engel boodschapt het blijde geheim aan de vrouwen en verwijst hen naar de apostelen. Maria heeft reeds Johannes naar Petrus gestuurd. Petrus en Johannes naar het graf. Jezus' verschijning aan Petrus, daarna aan de apostelen, aan de Emmausgangers, aan Maria Magdalena. Algemene vreugde. Allen naar Galilea. Daar zal Hij zich nader aan allen openbaren. Moest de Christus dit niet lijden en aldus zijn heerlijkheid ingaan? Maria met de apostelen naar Galilea.

Lessen daarin opgesloten

1. Hoe in de plannen der Voorzienigheid het lijden van Christus de noodzakelijke voorwaarde was voor de heerlijkheid die in Hem zou worden geopenbaard. Als Ik zal zijn opgeheven, zal Ik allen tot Mij trekken.
2. Wie het innigst deelt in zijn lijden, zal ook de eerste deelgenoot zijn in de vreugde zijner verrijzenis.
3. Gods wijsheid en macht bewonderen, die zegeviert over de dood door te sterven voor de doden, opdat zij met Hem verrijzen.
4. Jezus verlaat Jeruzalem. Het voorhangsel van het heilige der heiligen is gescheurd. Hij roept zijn leerlingen naar Galilea, het land van Samaria, door de Joden geminacht. Jeruzalem had de gave Gods versmaad. Van de heilige stad gaat Hij naar het land en het volk, dat de Joden verachten. *Si scires donum Dei*. Hebben wij Jezus' gave erkend? Dwingen ook wij Hem heen te gaan?

Samenspraak met Maria. Met haar Jubelen over Jezus' verrijzenis. Met haar luisteren naar de verhalen van zijn verschijningen. Ons verheugen in de algemene blijdschap van de vrienden van Jezus. Maria in hun midden. Nu beter begrip van Jezus' lijden. Nu groter bereidheid Hem te volgen. Bevestiging van ons geloof, dat zo zwak was. Ons met Maria voorbereiden op de blijvende miskenning van Jezus. Nu weten wij dat Hij ondanks alles zegeviert en ons ter overwinning leidt.

Samenspraak met Jezus. Blijde verwelkoming van de verrezen Heiland. Betuiging van ons geloof. Bede dat Hij dit steeds versterke door de herinnering aan zijn verrijzenis. Zijn verheerlijkt Lichaam aanschouwen. Zijn glorieuze vijf wonden zien. Ons verschuilen in zijn heilig Hart. Luisteren naar zijn woorden aan de Emmausgangers: Moest de Christus dit niet lijden en aldus zijn heerlijkheid binnengaan? Brandt nu ook ons hart? Bereid met Hem te lijden en Hem te volgen overal waar Hij ons roept zeker van de overwinning.

Besluiten. Vertrouwen op Jezus' belofte dat Hij ons met zich zal doen verrijzen. Ik geloof in de verrijzenis der lichamen. Dikwijls denken hoe het lijden voert tot de zegepraal, de dood tot het leven, de vernedering tot verheffing in de ogen van God. Met Jezus tot een nieuw leven opstaan.

Niet toelaten dat Jezus ons verlaat, gelijk Hij Jeruzalem verliet. Erkennen hoe goed God voor ons was en nog altijd is.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Over uw verrijzenis verheugen zich hemel en aarde.
2. Met Jezus opstaan tot een nieuw, door God verheerlijkt leven.

ACHTSTE DAG / Eerste overweging

Tafereel. De hemelvaart van Jezus. De apostelen met Maria en vele gelovigen op de berg van Olijven. Hij (Jezus) spreekt van het rijk des hemels in de hemel en op aarde, zijn Rijk dat in de wereld, maar niet van de wereld is. Hij stempelt zijn apostelen tot zijn getuigen hier op aarde, zegent hen en, terwijl Hij de handen over hen houdt uitgestrekt, stijgt Hij voor hun ogen op ten hemel, tot een wolk Hem aan hun ogen onttrekt. Dan komen twee engelen om hun het geheim van Jezus' hemelvaart te verklaren en hoe Hij eens op de wolken des hemels zal wederkomen om de wereld te oordelen. 'Wat staat gij naar de hemel te zien?'.

Jezus onttrekt zich aan zijn apostelen, maar belooft hun zijn genade, de inwoning Gods, de Heilige Geest. Ik zal met u zijn tot aan het einde der wereld. De gemeenschap der heiligen. De strijdende, de lijdende en de zegevierende Kerk. Eén mystiek lichaam, waarvan Christus het hoofd is, wij de ledematen. *Conversatio nostra in coelis est.*

Ook Maria staart Jezus na. Zijn lichamelijke zichtbare tegenwoordigheid gaat ook voor haar verloren. Zij volgt Hem tot in de hemel. Haar geloof dringt door de wolken. Zij blijft met Hem verenigd, allen ten voorbeeld.

Lessen daarin opgesloten

1. Met de apostelen op de Olijfberg, als beeld van de wereld, opzien naar de hemel, waar Jezus zich aan ons oog onttrekt, maar het geloof Hem aanwezig weet.
2. De hemel met de aarde verbonden weten en de woorden horen die Jezus heeft uitgesproken: 'Ik ben met U. Onze Vader die in de hemel zijt'.
3. Sterk leven in de gemeenschap der heiligen, met de heiligen, met de engelen, met God spreken. Zijn als Ananias, de gezelschap van Tobias, de engel Rafaël, die wel hier op aarde scheen te leven, maar stond voor de troon van God.
4. Ons spiegelen in Maria, in haar geloof, haar hoop en haar liefde en van haar leren de blik steeds op de hemel gericht te houden en ons met Jezus in de hemel te verenigen, totdat wij Hem daar zullen mogen aanschouwen. Onze plaats bereid.

Samenspraak met Jezus. *Domine, quo vadis?* Ik laat u niet als wezen achter. Ik blijf met u tot het einde der tijden; mijn genade is u genoeg; het is goed voor u dat ik heenga. Help mij deze waarheden steeds voor ogen houden, opdat ik het leven zie als een weg naar de hemel. Ons verlustigen in de heerlijkheid die aan Jezus' menselijke natuur in de hemel wordt geschonken na het lijden, hier op aarde voor ons gedragen, de vernedering voor ons ondergaan. Begrijpen dat wij eens die heerlijkheid beter zullen beseffen, als wij ze zien in de hemel. Nu Jezus volgen met de ogen van het geloof.

Samenspraak met Maria en de apostelen. Hun geloof en vertrouwen vragen. Ons troosten met de belofte van Jezus dat Hij de vertrooster zenden zal. Hun overgave aan de beschikking Gods bewonderen. Met hen gaan naar de opperzaal om er in gebed verenigd te zijn en zo Jezus

toch in hun midden te hebben: Waar twee of drie in mijn Naam vergaderd zijn, daar ben Ik in hun midden. Jezus is niet weg, als wij Hem maar weten te vinden.

Besluiten. Er dikwijls aan denken, dat wij een Vader in de hemel hebben, die ons hier helpt de weg naar de hemel te vinden en te bewandelen. Denken aan hetgeen zovelen vóór ons hebben gedaan om de hemel te verdienen. Wat zij konden, kan ik ook. God helpt ook mij. Er wat voor over hebben om de hemel te verdienen.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Hier geen blijvende woonplaats.
2. Jezus onze gids ten hemel.

ACHTSTE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Maria met de apostelen in de opperzaal in gebed verenigd. Moeder temidden van harer kinderen. De sterke vrouw. Geloof, hoop en liefde in haar verenigd. Zij troost en bemoedigt de apostelen, herinnert aan Jezus' woorden, in haar hart bewaard. Zij spoort hen aan tot vertrouwvol gebed, opdat de Heilige Geest hun harten vernieuwe en omscheppe. Hij zal komen, indien zij in de vereiste gesteltenis zijn. Luisteren naar Maria. Haar woorden betreffen ook ons. Ook wij zijn apostelen, die de Heilige Geest in ons behoeven. Maar liefde moet in het hart wonen en algehele overgave aan God, opdat de Heilige Geest in ons hart een plaats vinde, Hem waardig, volgzzaamheid om naar zijn inspraken te luisteren. Opeens daalt de Heilige Geest neer in de gedaante van vuur, dat zich in tongen neerzet boven hun hoofden. Het huis daverd van een alles overweldigende donder. Als de bliksemstraal op de weg naar Damascus, die Paulus neersloeg en omschiep. Nieuwe mensen staan op. Petrus spreekt tot de samengestroomde menigte. Onverschrokken, door Gods wijsheid geleid en verlicht. *Vivit Dominus in cuius conspectu sto*, zoals eertijds Elia sprak.

Lessen daarin opgesloten

1. In onze hulpbehoevendheid onze toevlucht nemen tot het gebed in vereniging met Maria.
2. Eensgezind van harte. Als uw broeder iets tegen u heeft, ga u eerst met uw broeder verzoenen, dat wil zeggen, verban eerst alle gedachten van afkeer en vijandige gezindheid uit uw hart, bevestig u in de meest algemene liefde, zoals God die heeft tot alle schepselen. En wend dan uw hart tot God.
3. Volhard in het gebed. Elia een voorbeeld van volharding. Nu opnieuw de apostelen met Maria. God verhoort wie tot Hem zijn toevlucht neemt. Maar Hij wil, dat wij zijn zegen vragen. *Domine, doce nos orare. Pater noster.*
4. In ons hart de oefeningen van geloof, hoop en liefde herhalen; zo dikwijls wij in moeilijkheden zijn en ons gedrukt gevoelen. Trachten in die gevoelens Maria te gelijken.
5. Onszelf openstellen voor de inwerking van Gods genade, voor de komst van de Heilige Geest in ons. Algehele overgave. Onvoorwaardelijke onderwerping aan de leiding, door God, hoe dan ook aan ons gegeven, vol vertrouwen dat wij met Hem verenigd zegevierend uit de strijd komen.

Samenspraak met de apostelen. Voorrecht met Maria in de opperzaal verenigd te mogen zijn. Ons onder hen scharen om evenals zij naar Maria's woorden te luisteren en haar tussenkomst en bemiddeling voor het ontvangen van Gods genade te vragen. Bewondering voor hun omschepping, hun vernieuwing. Hoe hebben zij zich aan God overgegeven, op God vertrouwd. Hen vragen, dat zij in ons dezelfde gesteltenis opwekken. Voorbeelden trekken. Zeker dat de

Heilige Geest ook over ons komt. De moed der apostelen trachten te delen. God meer gehoorzamen dan de mensen.

Samenspraak met Maria. Ook wij onder de apostelen. Ook wij kinderen Gods en haar kinderen. Onze toevlucht, onze hoop. Laten wij met haar bidden, opdat wij door haar ook de Heilige Geest ontvangen en andere nieuwe mensen worden. Het blijft maar hetzelfde, ook nu in deze tijd. Moge het nu eens anders worden. Maria heeft aan de wereld het vuur gebracht dat haar in brand wil zetten. Moge het in ons eindelijk eens ontstoken worden en branden, niet zo onder de as smeulen, maar branden, hoogop, als een heerlijk paasvuur, als een laaiend pinkstervuur.

Besluiten. Ons dikwijls in het geheugen terugroepen dat wij uit onszelf niets vermogen, zo bekrompen zijn van inzicht, zo traag in ijver en werkdadigheid. God vragen door Maria dat Hij zijn Geest zende, opdat wij worden herschapen. Ons dikwijls in de handen van God stellen en op Hem onbeperkt vertrouwen.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. De apostelen in gebed met Maria in nieuwe mensen herschapen.
2. Ook wij apostelen, die omschepping behoeven.

ACHTSTE DAG / Derde overweging

Tafereel. Maria op de kruisweg. Na de blijdschap van de verrijzenis, de heerlijkheid van de hemelvaart, de overstelpende weelde van het pinksterfeest aanvaardde Maria weder het gewone dagelijkse leven van arme, eenvoudige, nederige vrouw, door een kleine groep vereerd, door velen miskend en verguisd als de moeder van een kruiseling, voor de meesten een onbekende. Zij ging haar levensweg met God. Zij onderwierp zich blij aan alles wat God beschikte. Bij alles dacht zij aan Jezus, haar Zoon, maar ook haar Verlosser en voorbeeld. Zij bewaarde nog altijd wat Hij gezegd had en wat over Hem gezegd was, diep in haar hart en overwoog alles.

Dat was haar leven, haar vreugde. Zij zag Hem altijd bij zich, vóór zich, maar zij zocht ook de plaatsen op om haar herinneringen levendig te houden. Zij werkte mee om er de heerlijke vruchten ten volle van te plukken. Zo zien wij haar op de kruisweg, op alle plaatsen, waar Hij leed, om er opnieuw in te delen. Dat verenigde haar weer innig met Hem.

Zien wij haar op de plaats van de doodstrijd, van de vangenneming, van de tocht naar Annes, naar Kajafas, naar Pilatus, naar Herodes, weer naar Pilatus, beschuldigd, veroordeeld, geselsd, met doornen gekroond, met het kruis beladen, bespot en gehoond door het volk en eindelijk op de droeve, o zo droeve kruisweg tot aan de top, waar Hij stierf in nameloos leed. Het is haar kracht, het is haar leed en vreugde tevens. Met Hem wil zij lijden alwat God haar overzendt. En gesterkt door die herinnering, beleerd door die les, leidt zij haar voorbeeldig leven, dat wij in stilte bewonderen.

Lessen daarin opgesloten

1. Waar ligt onze levenskracht? Ook in de herinnering aan wat Jezus leed. De heilige communie is de dagelijkse herinnering aan wat Jezus leed en aan zijn dood. Mooi gebruik, daaraan de oefening van de kruisweg te verbinden en die te doen in vereniging met Maria.
2. Deze twee heilige oefeningen zijn een hechte grondslag om in de herinnering aan het lijden te leven, maar bovendien moeten wij, telkens als ons iets zwaar valt, het oog richten op de kruisweg, om die met Maria weer op te gaan, maar niet in druk of in zuchten, maar voorzover de natuur het toelaat, blij en vol moed. Laten zien dat het waar is: Mijn juk is zoet en mij last is licht. Het kruis

is een uitverkiezing, die we niet moeten afwijzen. *In cruce robur, in cruce salus, in cruce lux.* Blij gezigten in het klooster, stralend van innerlijke vreugde van hogere orde, onverstoorbaar. Maria is de koningin niet slechts van de hemel, maar ook van de aarde. Wij zijn koningskinderen.

Samenspraak met Maria. Hoe dierbaar is haar die kruisweg, die herinnering aan het lijden. Zij kan die niet missen. Het is een stuk van haar leven, het is er de kracht van. En de reden tot blijdschap en van zegepralend bewustzijn. O Maria, wij gaan met u. Wij willen de kruisweg doen als gij en vruchtbaar maken als gij. En door de heilige communie die gevoelens nog versterken en bevestigen.

Samenspraak met de heilige Plaatsen. Wie is die vrouw, die dagelijks langs u heengaat, die u bezielt, bij u stilstaat, bij u schreit en bij u van vreugde schijnt vervuld te zijn, soms te jubelen en te juichen? Spreek ook tot mij uw klare taal. Doe ook mij schreien en jubelen tevens. Kan ik niet bij uzelf komen, laat dan uw afbeeldingen tot mij spreken, opdat ik de herinnering behoud en versterke aan hetgeen bij u gebeurde tot redding van mijn ziel, tot les voor mijn leven.

Besluiten. Het leven nemen als een kruisweg, maar blij en vol moed het kruis op de schouders nemen, omdat Jezus het door zijn voorbeeld en door zijn genade licht heeft gemaakt. Ons hoeden voor gedruktheid bij wat ons ook voor onaangenaams overkomt. Dan juist met Maria de kruisweg op om er een blij gezicht bij te houden en het leed dezer aarde te zien in een hoger licht, waarin het een uitverkiezing wordt en een reden tot blijdschap.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Welk een waarde heeft het contemplatieve leven. Maria heeft het beste deel verkoren.
2. Na de overweging van het lijden met Maria blij het leven in.

NEGENDE DAG / Eerste overweging

Tafereel. De dood van Maria. Wij zullen de legende niet in de brede weergeven. Of Maria stierf te Efeze, dan wel op de plaats der *Dormitio* te Jeruzalem, maken we niet tot een onderwerp van bespiegeling. Of alle apostelen op wonderbare wijze naar haar sterfbed werden gebracht, de legende verhaalt het, maar wij weten niet met zekerheid, of zij hierin betrouwbaar is. Maar wel mogen we met zekerheid Johannes, de apostel der Liefde, zien aan haar sterfbed en haar sterven zien als een bekroning van haar leven van liefde, met Theresia moet de heilige Maagd hebben gezongen: Ik sterf, omdat ik nog niet sterf. Zo verlangde zij naar de eeuwige vereniging met haar Jezus. Konden wij zo de dood zien, zo naar de dood verlangen. Bewondering van Maria. Johannes behoeft haar de liefde niet te leren, maar hij is daar om met die laatste liefdesuiging mee te leven. Hier is de dood geen sterven, maar leven. De natuur is overwonnen. Hier dwingt de geest het lichaam tot geduld, tot wachten, maar slechts voor een korte tijd. De scheiding is er, zij wordt ook aan Maria voltrokken. Ook Jezus stierf. Maar het heilige lichaam wordt na een korte tijd weer met de ziel verenigd tot een nieuwe eeuwige glorievolle eenheid, waarin het lichaam geheel het leven van de geest volgt, daarin gelukkig is. Nog eens de beschouwing van het geluk van de hemel voor ziel en lichaam. En Maria de koningin des hemels. In haar wordt na de glorie van Jezus, de Godmens, de menselijke natuur zo hoog mogelijk opgevoerd. Beeld van onze verheerlijking. Wij kunnen het van onszelf haast niet begrijpen, beter bij Maria. Maar het zal bij ons evenzeer geschieden. Maria, neem ons mee naar uw glorie. Laat ook ons Jezus zien en gelukkig zijn.

Lessen daarin opgesloten

1. Trachten de dood te zien in zijn mooiste en diepste betekenis, vooral onze eigen dood. *Quam sordet mihi tellus, dum coelum aspicio.*
2. *Sicut vita, finis ita.* Willen wij zo sterven, dan moeten wij zo leven, geheel uit de liefde. Leven met God, voor God. Het leven steeds weer zien als de weg tot de eeuwige vereniging met God, die we boven alles beminnen.
3. Van het leven een voorsmaak maken van de hemel door hier reeds zo veel mogelijk God met ons verenigd te zien, God in alles levend en werkend te zien.
4. Maria, de arme nederige vrouw, zien in Gods plan reeds van eeuwigheid de koningin des hemels. Wat leeft in ons? Welke grote heilige zijn wij? Gods wil is onze heiligmaking.
5. Ons dikwijls spiegelen in Maria, en haar bidden dat zij ons niet slechts hiernamaals, maar reeds hier op aarde altijd het oog doe richten op haar goddelijke Zoon.

Samenspraak met Maria. Jubelen over haar *Consummatum est*. Jezus, de gehele heilige Drievuldigheid wordt voor haar zichtbaar aan het hoofd van scharen van engelen en heiligen om haar de hemel binnen te leiden als koningin. Wij staan van verre en zien als in een waas haar heerlijkheid. Wij stemmen in met haar nu eindeloos *Magnificat*. Opnieuw met Sint-Jozef verenigd, met Joachim en Anna, met de engel Gabriël. Maar ook met Simeon en Anna uit de tempel. Het lijden is voorbij. Samenspraak met haar verheerlijkt lichaam en zijn ledematen, haar handen die het kindje Jezus verzorgden en voor Hem werkten; haar hart, dat vol van Hem was; haar mond, die Hem kuste en toesprak. Nu alles in een hoger leven, vol invloed op het lichaam.

Samenspraak met Johannes. Wat een scheiding, maar wat een voldoening en een troost. Wat leerde hij hier aan het sterfbed van Maria? Hij, de apostel, de leermeester van de Liefde. Hij stond bij het sterven van Jezus. Nu heeft hij gestaan bij het sterfbed van Maria. Daar werd hem Maria tot Moeder gegeven. Hier blijven wij hem als zijn kinderen. Nu moge hij ons de liefde leren.

Besluiten. Leren sterven. Anderen ook zo helpen sterven. Anderen leren zo de dood te zien. Ons dikwijls Maria voorstellen op haar sterfbed, met de bede dat onze dood enigszins op haar dood gelijke. Uit de liefde leven. Heel het leven beschouwen als een langzame dood: *Quotidie morimur*. Zo trachten te leven, dat het zulk een dood lijkt.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Wat was voor Maria de dood?
2. Hoe kan ik sterven?

NEGENDE DAG / Tweede overweging

Tafereel. Maria's verheerlijking op aarde. 'Alle geslachten zullen mij zalig prijzen', had Maria gezongen. Het werd bewaarheid. Ons christendom zou niet ten volle beleefd zijn, als Mariaverering ontbrak. Het teken van het ware christendom. Waarom? Omdat die verering bewijst dat men de menswording van Gods Zoon in de ware zin heeft verstaan. Niet toevallig zo ontwikkeld. De juiste opvatting van de menswording brengt een bijzondere erkenning mee van het moederschap van God-Mens geworden. Verschillende opvattingen van dat moederschap. Voor sommigen meer een schijn, een uiterlijke eer. Weinig oog voor het uit-Maria-geboren-zijn. Zij zien dat alles meer geestelijk, meer innerlijk, meer symbolisch, niet in de volle werkelijkheid. Wij zijn daar niet bang voor. Wat de Heer tot de apostelen zei, toen men zijn leer over de eucharistie hard noemde: 'Wilt ook gij heengaan' zou men ook op de betrekking kunnen

toepassen die Jezus heeft willen hebben met Maria. Zij is waarlijk Moeder Gods en zo heeft de katholieke Kerk haar vereerd.

Zij gaat als Aman, maar met edeler gevoelens, aan Mardocheus vooruitging, aan Maria vooruit met de woorden: Zo wordt geëerd die de Koning der Koningen, God zelf wil eren. Zie haar verheerlijking: in de evangeliën wordt haar lof verkondigd. De eerste algemene concilies bevestigen haar hoge waardigheid. De vaders worden hoe langer hoe welsprekender in haar verheerlijking. De Kerk zelf wijdt haar de schoonste heiligdommen. Naast de architectuur komen de beeldhouw- en schilderkunst. Onafzienbaar is de Mariakunst, de Mariaverheerlijking. En de literatuur? Hele bibliotheken. Liederen zonder tal. Heel de wereld is vol van Maria's lof.

Lessen daarin opgesloten

1. Wij moeten dikwijls het oog richten op het merkwaardige feit dat in de katholieke Kerk Maria op zo bijzondere wijze wordt vereerd. Een openbaring.
2. Dieper zien en begrijpen dat dit een diepe grond heeft, geen toevallige ontwikkeling kan wezen. Die grond dikwijls beschouwen en daarop onze godsvrucht gronden.
3. Maria in de volle zin Moeder van de in haar mens geworden God. Eerbied voor dit onuitsprekelijk geheim, tevens wonderbare heiliging van de menselijke natuur. Dit geheim niet uit de weg gaan. Jezus nam vlees en bloed aan uit Maria. Wat kan Onze Lieve Heer? En Hij komt ook in ons om één met ons te worden. Zien we toch meer naar Maria, wat Jezus van haar gemaakt heeft, tot wat glorie Hij haar heeft opgevoerd. Welk een genade geeft Hij ons, wat voor een glorie wil Hij ons schenken. Alle geslachten moeten ook ons zalig prijzen.
4. Kunnen we en mogen we achterblijven, waar heel de Kerk Maria verheerlijkt? Hoe kunnen wij bijdragen tot haar glorie? Elk op zijn wijze, elk in zijn kring.

Samenspraak met Maria. Uiting van vreugde over haar verheerlijking en glorie. Daarin delen, daarmee meeleven. Als kinderen in de verheerlijking van Moeder. Rond haar juichen en jubelen. Haar lof gaarne horen. Ons aandeel daarin aan Maria beloven. Ons scharen onder de velen die er als hun levenswerk van maken, Maria eer te brengen. Voorwerp onzer liefde en godsvrucht. Mooie afbeeldingen van Maria. Mooie Marialiederen. Deelnemen in werken haar ter eer. Dit alles aan Maria toezeggen.

Samenspraak met God zelf. Hem loven en danken voor de wonderen aan Maria gewrocht. Vader, Zoon en Heilige Geest. Zij hebben gemaakt dat wij haar wel moeten zalig prijzen. Zij hebben haar zalig, uitverkoren gemaakt. In de inzichten van God treden door overeenkomstig die uitverkiezing Maria dan ook te verheerlijken boven alle schepselen. Beloven haar te eren, zeer in het bijzonder, en met aandacht en godsvrucht, als de Dochter van God de Vader, de Moeder van God de Zoon en de Bruid van God de Heilige Geest.

Besluiten. Maria bovenal eren als Moeder Gods, door wie Gods Zoon tot ons is gekomen en van harte instemmen met de lof, overal en in alle tijden aan Maria gebracht.

Korte gedachten om het overwogene vast te houden:

1. Alle geslachten prijzen mij zalig.
2. Ik ben de Moeder Gods.

NEGENDE DAG / Sluiting en opdracht aan Maria

Adeamus cum fiducia ad thronum gratiae. Wij moeten nog eens naar de hemel om Maria te zien in haar glorie en ons scharen rondom haar troon om met haar de heilige Drievuldigheid te loven en te danken. Onafzienbaar zijn de rijen. Zij is de Koningin des hemels. Alle engelen en heiligen zijn rondom haar geschaard. Ook onze plaats is daar. *Adeamus cum fiducia.*

Vernieuwd naar de geest, de blik weer omhoog gericht: *Conversatio nostra in coelis est.* Ons verlustigen in onze toekomstige heerlijkheid. Ze levendig in onze geest prenten. Die gedachten moet een kracht worden in ons leven. De hemel. De hemellll

Wij zijn ervoor bestemd. Opnieuw in die uitverkiezing bevestigd. Nog een korte worsteling. Nog enkele jaren van strijd en zelfbeheersing die, mits goed opgevat, niets hards hebben.

Confidite. Ego vici mundum. Maria op weg naar de kruisweg, vol moed en liefde. Moest de Christus dit niet lijden? Wist Maria niet dat het zwaard haar hart doorboren zou? Het was haar glorie. Zij zou niet hebben willen ontbreken. En wij? Volgen wij haar niet? Zij wijst ons de weg om Jezus' offer te begrijpen en erin te delen. En dan ook de verrijzenis en de hemelvaart. Wij hebben het verdiend. God heeft het ons laten verdienen. Onze plaats is besproken. Wij zullen ze niet laten ontglippen. Wij gaan zeggen aan Maria: Bewaar mijn plaats, ik kom.

Vast besluit, niets meer te verliezen van de glorie, die Onze Lieve Heer ons eeuwig wil geven. De legende van Beatrijs laat Maria haar plaats bewaren in het klooster, onderpand van haar plaats in de hemel. Maria in onze levenslegende moet ook voor ons de plaats bewaren in het klooster, ons er altijd weer op terugvoeren, als wij ons van hetgeen wij moeten doen, verwijderen.

Wat een vreugde, dat we nu in deze retraite onze plaats in het klooster, in het leven hebben teruggevonden, weer vast besloten, die niet meer te verlaten, op onze post te staan ondanks alles. Leggen we al het onze in de handen van Maria. Laat zij voor ons zorgen, als moeder voor haar kinderen. Alwat we doen, alwat we hebben, stellen we het in de handen van Maria. Dat zij het voor ons beware en behoede, er het doel aan geve dat het hebben moet.

De Sterre der zee. De vaste Poolster, die onze levensweg bepaalt. Het altijd lichtende voorbeeld. De Deur des hemels. Aan haar hand gaan we zeker en veilig binnen. Kinderlijke ontboezeming jegens Maria. Dat zij ons in de volle zin een Moeder zij, heel ons verdere leven lang. Wij willen zo volstrekt mogelijk haar kinderen zijn. En ten opzichte van haar zijn als kind voor moeder.

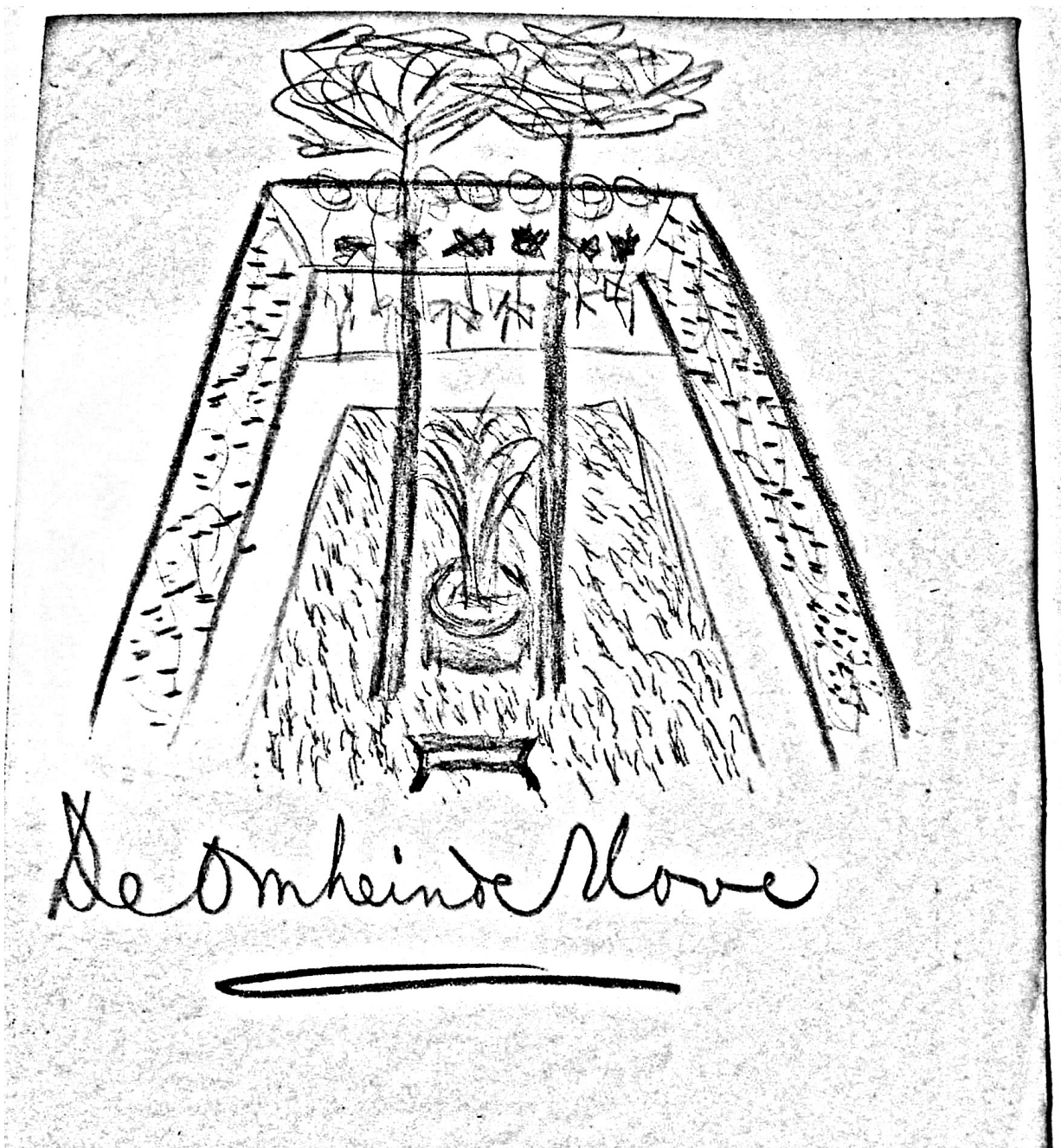
Eindoverweging voor de vernieuwing der geloften

Tafereel. De heilige mis als symbool van onze offering. Onze offerande bekroond door de komst van Jezus in ons door de heilige communie. Doet dit tot mijn gedachtenis. Jezus in het Laatste Avondmaal geeft zichzelf aan ons ten spijs. In het kruisoffer voltrokken. In de heilige mis telkens weer hernieuwd. Wanneer de offergaven op het altaar zijn gebracht, wij onszelf daarmee verenigd hebben en onszelf aan God opdragen, opdat gelijk Hij brood en wijn verandert in zich, zodat wij met Paulus kunnen zeggen: Ik leef, nee, niet ik, Christus leeft in mij.

Wij bidden Gods zegen over onze offerande af. Laat ons gebed als wierook voor uw aanschijn opstijgen. De priester bewierookt de offergaven met de mooie woorden: Dat deze wierook, door U gezegend, opstijge tot U, o Heer, en van U over ons neerdale uwe barmhartigheid.

Sursum corda. Omhoog ons hart, open voor de Heer, opdat Hij erin nederdale met al zijn genade en barmhartigheid. Als Ik zal zijn opgeheven, zal Ik allen aan Mij trekken. Wij staan voor

zijn kruis, wij staan onder zijn kruis, opdat zijn heilig Bloed op ons neerdauwe en ons zuivere. En daar horen wij nogmaals uit zijn mond als laatste bewijs van zijn Liefde: Kind, ziedaar uw Moeder. Met Maria gaan we dan nog dichterbij Jezus en drinken het heilig Bloed uit zijn geopende zijde, dat ons omschept in nieuwe mensen. De heilige communie is het zegel op onze geloften. *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat animam tuam in vitam aeternam.* Amen.

DE OMHEINDE HOVE

Karmelretraite

EERSTE DAG / Conferentie

Van ons hart een Karmel maken, een tuin, een lusthof. Wildernis, vol onkruid, distelen en doornen, verdord. *Exsiccatus est vertex Carmeli*. Theresia in haar leven: vier manieren van besproeiing. Maar eerst de grond bewerken. In onze literatuur twee mooie werkjes: van Beatrijs en van Hendrik Mande, die feitelijk Beatrijs naschrijft.

Eerst *ommespeten ende ommegreven* alle harde dingen daaruit en ver wegdragen, opdat ze er niet weer inkomen: *toernicheyt, hertneckeicheyt, eenwillicheyt, eygen goetdunken, eygene wysheit, hate en nide*.

Maar daarna ook het onkruid eruit: *ydelheyt, lichtverdighheyt, ydel glorie, gulsicheyt, oncuusheyt*.

Ten derde mesten: oude leven en tekortkomingen voor de geest halen, berouw en boete: maar die mest moet onder in de grond gegraven worden en er niet bovenop: Zalf uw aangezicht, als gij vast. De liefde Gods moet onze zonden bedekken, zij zijn vergeven. De herinnering moet ons bijblijven, maar mag ons niet drukken. Geloof, hoop en liefde. Spreuk van Geert Grote: *Voor alle dinc dunct mi goet, dat ghi gheestlike blide sijt: uwe gebreke zullen u mishaghen, mer niet beanxten noch bedrukken*. Gedenksteen Deventer. Een tuinman ziet met vertrouwen op de omgezette, geploegde en geëgde grond, vol nieuwe groeikracht, vruchtbaar. Dan werpt hij met vertrouwen het zaad van groen en bloemen daarin uit. En hij bidt dat God de wasdom geeft.

Ten vierde moet daar dan verder alles uit geweerd wat schaden kan: Een diepe gracht om de tuin, zegt Hendrik Mande, en hij ziet daarin een beeld van de kloof die er moet zijn tussen onze nieuwe opvattingen en die van de wereld: niet langer zelf in het middelpunt, maar God en de naaste, met andere woorden, de liefde. *Conversatio in coelis*: verplaatsing in een andere wereld.

Ten vijfde *op die gracht een hoghe muere*. God onze sterkte: Godsvertrouwen, met God leven, dan zal ons niets deren. Met moed en vertrouwen een nieuw leven beginnen.

Ten zesde *een poerte*. Voorzichtigheid, niet alles toelaten. God alleen mag binnen en wat Gode aangenaam is. Hij staat aan de deur en klopt. Hij moet onmiddellijk en altijd binnengelaten worden. Wij moeten onze oogen open hebben, gericht op God, en voor alles op onze hoede, voor alles, wat God niet is, noch Godes is. Dan kunnen we veilig en rustig het zaad uitstrooien en zal de bloei der bloemen verzekerd zijn. Dan zal de Heer van de tuin, de hemelse Hovenier, er gaarnea verwijlen en er zijn behagen hebben. *Hic habitabo quoniam elegi eam*.

Samenvatting. Omspitten en omheinen: met het oude breken, maatregelen nemen voor de toekomst.

Ter gelegenheid van het paasfeest aan de twee eerste bewerkingen het beeld toevoegen van het paasvuur. Ter gelegenheid hiervan alles uit ons hart samenbrengen om er een prachtig paasvuur van te stoken, zodat de as, beeld van berouw en boete, als mest weer nieuwe vruchtbaarheid geeft.

TWEEDE DAG / Conferentie: ingekeerdheid, beeld: de zonnebloem

De tuin van ons hart is zo leeg. Wij moeten de tijd der retraite benutten er allerlei bloemen in te planten die met zorg moeten worden gekozen. Hij ligt voor ons. Wij beginnen met achter langs hoge grote bloemen te planten en daarmee de noordkant af te sluiten. Hoge sterke bloemen, die de merkwaardige eigenschap bezitten, van oost naar west haar hart naar de zon te richten, zodat we er de zon als in opvangen. De zon bestraalt aldus het hart van de bloem zo krachtig mogelijk en doet er het zaad snel en overvloedig in rijpen. De bloem is eindelijk een beeld van de zon, die ons in de gele gloed der bloemen in tegenstraalt.

Beeld van de ingekeerdheid, die de eerste bloem moet zijn die wij in ons hart moeten doen ontluiken. Wij moeten ons hart gericht houden naar God en ons ontvankelijk maken voor de lichtstralen van zijn verlichting en de gloed van zijn liefdevuur. In welke omstandigheden de Voorzienigheid ons brengt, de wisselende werkzaamheden en omgevingen moeten geen oorzaak zijn dat wij niet op God gericht zijn en wij de stralen van zijn liefdezoon niet opvangen. Houden we steeds het oog op God gericht en zien we Hem in alles, dan zal Hij zijn oog ook naar ons richten en ons zijn genade in rijke mate schenken met haar heerlijke gevolg dat die genade ook in ons het zaad der deugden rijpen doet, en in overvloedige mate.

Wij onderscheiden een actieve en een passieve ingekeerdheid. Wij kunnen God zoeken met ons oog. God kan ook zo overweldigend optreden, dat wij Hem moeten zien. Hij kan onze blik bepalen. Door Gods ordening in natuur en genade gaan beide vormen samen. Zeker, God wil dat wij door onze kennis van Hem geleid, Hem zoeken als de oorzaak en tevens als doel van ons leven. Hij schiep ons en gaf ons het aanzien, maar Hij onderhoudt ons ook van ogenblik tot ogenblik in het bestaan, in het voortduren van de scheppingsdaad in het geschapene. Maar van de andere kant heeft Hij dit hoogste voorwerp van onze kennis ook doen spreken tot ons kenvermogen op een klare, niet te miskennen wijze.

Als wij ons verstand tot zijn recht doen komen en niet blijven hangen aan de oppervlakte der dingen, dan moeten wij van het eindige tot het oneindige opklimmen en er ons vermaak in vinden dit te beschouwen. Zoeken wij dit, wij vinden het. Want als wij ons op dit voorwerp instellen, dan bepaalt het ons, boeit het ons. En zo is er een voortdurende wisselwerking tussen het passieve en het actieve in het proces der ingekeerdheid, welke wij ook zouden kunnen noemen toegekeerdheid tot God.

Dat deze toegekeerdheid een ingekeerdheid is, beantwoordt aan de mooie uitspraak van Augustinus dat wij God zoeken overal, maar Hem nergens beter vinden dan in ons zelf. Dit zegt ook de heilige Teresa, als zij de heerlijkheid in het kasteel der ziel beschrijft en erover uitweidt, dat wij de hoge gast die wij daar in het binnenste verblijf herbergen, zo weinig aandacht schenken, en wij moeten beginnen Hem daar te zoeken en toe te spreken. Hier is de oude Middeleeuwse mooie voorstelling van het vonkje der ziel van prachtige toepassing.

Samenvatting. Als zonnebloem altijd naar God gekeerd, actief en passief.

DERDE DAG / Conferentie

Tweede bloem in onze tuin te planten, de bloem bij uitstek: de roos: Een rozenhof moet onze tuin zijn. Symbool van de liefde. De rode roos. Vondel in *De kruisberg*: De schoonste rode rozen bloeien – op genen Grieksen berg, o neen – maar op de kruisberg, hard van steen, daar Jezus' hoofdkwetsuren vloeien. Roos, het symbool van de hoogste goddelijke Liefde. *Exemplum dedi vobis*. Konden wij zo beminnen. Ons leven voor Jezus. Wat gij de minsten der mijnen hebt gedaan, hebt gij Mij gedaan. Leven uit de liefde. Niet gemakkelijk. Jezus met doornen gekroond om Koning van de Liefde te zijn. Ook voor ons heeft die roos doornen. Heel scherpe zelfs.

Rode roos, beeld van de vurige liefde. Ik ben een vuur op aarde komen brengen en wat wil Ik anders dan dat het wordt ontstoken. Stekken van de rozentak. Afsnijden van de wereld en enten op de stam Christus. Leven en groeien en bloeien uit Christus. De stam staat al in de tuin. Maar wij zijn verwilderde loten. Hoe ziet Onze Lieve Heer mijn naaste? Uit en in en met Hem moeten wij leven en hetgeen wij ontmoeten, beoordelen. Wij mokken en mopperen nog, als Onze Lieve Heer reeds lang verzoend is. Roos liefelijk voor het gezicht, een lust, een weelde; zo moet onze tegenwoordigheid een lust, een weelde, een troost zijn. Het moet een feest zijn, als wij ergens zijn, zoals de rozen aan een feest doen denken. Altijd een blij gezicht, altijd dienstvaardig.

De kleine heilige Theresia: de ontbladerde roos: niet wiegelen op de stengelen, maar uiteengehaald om voor het Allerheiligste te worden gestrooid, als het wordt rondgedragen, beeld van ons bereiden van de weg van Onze Lieve Heer tot de harten der mensen. *Oportet illum crescere, me autem minui*, zei Sint-Jan. Alle heerlijkheid en glorie prijsgeven en voorbijzien, op niets aanspraak maken om zielen voor Jezus te winnen. Liefde tot het uiterste, tot het dwaze toe. De dwaasheid des kruises. Onze liefde moet spreekwoordelijk worden. Wij moeten ons door niemand in liefde laten overtreffen. Het is de eerste, de grootste, de goddelijke deugd.

Plinius groette een slaaf tot verwondering van de andere Romeinen in zijn gezelschap. Hij verweerde zich door te zeggen dat hij zich voor een slaaf niet in beleefdheid en vriendelijkheid mocht laten overtreffen, als hij zich boven hem geplaatst achtte. Wij hebben vaak grote pretentie. Wie onder u de grootste is, worde de minste van allen. Jezus ons voorbeeld in de liefde. Zo moge in onzen tuin de roos der Liefde openbloeien. *Maria im Rosenbag*. Mooi schildert. Maria in ons midden, als wij dan tenminste rozen zijn.

Samenvatting. Liefde, de eerste, de hoogste deugd. Voorbeeld: Jezus op het kruis uit duizend wonden bloedend. Symbool: de rode roos in doornen, in het eind ontbladerd voor de Heer. *Maria im Rosenbag*.

VIERDE DAG / Conferentie

Derde bloem in de hof van de Karmel, heel eigen aan die hof: de Lelie, het symbool van zuiverheid. De bloem van de Maagd der maagden, die in haar tuin niet mag ontbreken, daar tot de heerlijkste uitbloei moet komen.

Gisteren gesproken van de rode rozen op de kruisberg. Vondel noemt daar Onze Lieve Heer zelf de blanke onschuldige lelie. 'De rozevlaag verdrenkt met plassen de leliebloem van 't aangezicht, waaruit de zonne schept haar licht' en verder dat 't rozebloem Gods lelie verft'. De Koning der maagden tegelijk de Koning der martelaren. Hoeveel maagden martelares om de maagdelijkheid te bewaren. Bruiden des Heren. Wij zien de kuisheid in de Regel vaak te negatief: vermijden van hetgeen haar schendt. Hebben we in die zin de gelofte van zuiverheid gedaan? Wij wilden Onze Lieve Heer toebehoren, zijn liefde deelachtig worden, met aardse liefde niet

tevreden. Zuiverheid moet wortelen in de liefde, in de hoogste liefde. Daarom ook haar gevaarlijkste (liefde) vijand: de aardse liefde, hetzij tot anderen, hetzij tot onszelf.

Heerlijk voorbeeld in ons vaderland: de heilige Liduina van Schiedam, wier ideaal was niet alleen niemand meer beminnen dan God, maar ook slechts het voorwerp te zijn van de liefde van God. Daarvoor afstand van haar bekoorlijkheid, opdat niemand haar meer lief zou hebben. Sint-Jan van het kruis: *Pati et contemni pro Te*. Graag bij Onze Lieve Heer zijn. In de naaste steeds het beeld van Onze Lieve Heer zien en Hem in de naaste dienen. Dat alleen maatstaf van onze liefde. Zuiverheid niet anti-sociaal. Verkeer veredeld en geheiligd. Daarvoor echter ook onderdrukking van gevoelens en hartstochten noodzakelijk, omdat we daarvoor niet ongevoelig zijn en deze een gevaar voor de zuiverheid opleveren. De lelie rijst op uit groene bladeren, hoog er boven. Vrij en edel. Beeld hoe wij ons boven het aardse weten op te heffen, er niet door beroerd. Stralend in blankheid.

Als de onschuld straalt uit kinderogen. Vooral bij een kind, als het bijvoorbeeld te communie gaat, als het in kinderlijke oprechtheid bidt tot God en het zich hoger instelt. Wij spreken dan ook van de lelieblanke onschuld van het kind. Als gij niet wordt als kleine kinderen. Juist om hun oprechte afhankelijkheid aan God. Hoe licht wordt die glans verduisterd. De hartstocht maakt ons eerst onzeker, weifelend, trekt ons af van God om ons geleidelijk naar het schepsel te trekken, naar lust en welbehagelijkheid. Wij worden slap. De lelie kwijnt, laat de bloem hangen, Zij verwelkt. Storm komt. Men zet er stokjes naast, of een ijzer om ze recht te houden. Zo hebben wij ook de houten kruisboom nodig, de ijzeren boetegordel, in één woord de voortdurende versterving om op God gericht te blijven.

Sint-Paulus spreekt van die prikkel in zijn lichaam, vraagt ervan verlost te worden, maar hoort dat Gods genade hem genoeg is. Het leven is een strijd, maar een strijd waard gestreden te worden. Zelfbeheersing, zelftucht, zelfkastijding, zelfbedwang. In kleine dingen zich oefenen: zien en horen beheersen. Vrijwillig, als er van gevaar geen sprake is, om in de ure van gevaar ook sterk te zijn. Men leert zwemmen om ingeval van een val in het water zich te kunnen redden. Men leert schermen en boksen om in gevaar tot afweer in staat te wezen. Zo moeten we ook zelfbeheersing leren van zien en horen om ons aan gevaren te kunnen onttrekken. Maar in de versterving maat houden, leiding aanvaarden. Wij kunnen de vijand niet doden. Wij moeten leren met hem te strijden.

Niet onder de strijd gedrukt gaan. Mijn genade is u voldoende. Steeds weer opnieuw ons met God verenigen. Niettemin gevaren vermijden. Personen die ons aantrekken, die ons in de war brengen, tot wie we ons geregeld getrokken gevoelen, uit de weg gaan. Zij mogen er echter niet gemakkelijk het slachtoffer van worden. *Was sich liebt, das neckt sich*. Voorzichtig voor misleiding en onjuiste houding. Dan vooral leiding nodig. In de regel geen ongewone dingen doen, geen personen vermijden, maar zich oprichten, hoog boven de invloeden uit en zich daarboven met God verenigen. Als dit niet lukt, andere maatregelen in overleg met iemand anders. Maar steeds tot de positieve beoefening der deugd trachten terug te keren.

Samenvatting. Kuisheid is een positieve deugd. Versterving en zelfbeheersing houden deze deugd staande. De heilige communie: de wijn die maagden kweekt. Ruusbroec: *Siet, de Brudegom comt, gaat ute Hem te ontmoete*.

VIJFDE DAG / Conferentie

Onze tuin is nog niet klaar. Op de achtergrond staan hoog tegen de noordelijke muur de zonnebloemen, hun tegenzonnen naar de zon gericht, beeld van onze toekering naar God. Daarvoor stralen de hoge stammen de donkere stokrozen als beeld van onze offervardige liefde. Een brede blanke streep van leliën verzinnebeeldt de zuiverheid, waarmee wij ons hart richten op God. Maar deze achtergrond van onze tuin laat nog een groot stuk onbezet. Het moet een lusthof worden. Wij willen de schoonheid verhogen door er een gazon aan te leggen: gras. In de middeleeuwse, Middelnederlandse allegorie *Den geestelicken boemgart van het Kijndeke Jhesu* staat op het einde: *Gras moet in deze boemgart staen / dat is diep oetmoet, sij seker des / want oetmoedicheit sonder waen / een wortel van allen doechden is.*

Dat beeld mogen we niet missen. Het lijkt zo eenvoudig: een gazon. Wat brengt het niet mee? Een zuiver bewerkte grond, na bezaaiing goed en regelmatig aangetrapt. Merkwaardig dat men er schapen en lammeren op weidt. Zij moeten het gras aantrappen en kort houden. En het moet altijd weer kort gehouden worden, het mag niet uitgroeien. De bloemen ontziet men, het gras betreedt men, vertreedt men. Het is juist mooi als het goed kort gehouden wordt. Zo wordt het geen hooi, maar is altijd fris mooi gras. In de dood zit het leven. Beeld van de nederigheid. Altijd klein, altijd onderbeschikt, vertreden. Wat is een kloosterling die zich laat gelden? Het vloekt; het gazon is zijn beeld. Telkens weer gaan de ijzeren kammen en messen eroverheen en veegt de bezem weg wat men er afgenomen heeft. Het is niet genoeg om er hooi van te maken.

Het gazon moet effen zijn. Bloemen mogen het niet onderbreken. Alleen een bloempje wordt erop toegelaten, wordt er graag op gezien, is er één mee: het madeliefje. In het Middelnederlandse *metsutblome* (in de *Geestelijke Palmboom*) of *mede suete* (in *Boemgart van het Kijndeke Jhesu*). Deze naam kan men wel het beste verklaren als het bloempje van de *Meghet* of *Maghet soete*. Het is het beeld van Maria, die zich opent en sluit voor de eeuwige zon en vooral haar *Ecce ancilla Domini* uitbeeldt. Dit beeld geeft aan onze ootmoed, door het gras verzinnebeeld, nieuwe betekenis en kracht. Met Maria nederig zijn, in de zin van haar gelijkvormigheid met Gods heilige wil. Het madeliefje wordt met het gras geschoren en vertreden. Het is er één mee. Maar het steekt altijd weer het kopje omhoog met zijn mooi fris bloempje. Het heeft veel gelijkenis met de zonnebloem. Ook hier opening voor de zon, terwijl het zich sluit als de zon weg is. Beeld van de ontvankelijkheid voor de inwoning Gods, de grondslag van de ootmoed, de wortel van alle deugden. Maria ons voorbeeld in de nederigheid. De koningsdochter in de eenvoud van het leven te Nazaret, juist uitverkoren Moeder Gods te worden. Ootmoed verlaagt niet, geeft juist de ware grootheid, omdat hij alles tot de juiste waarde terugbrengt, alles in de goede verhoudingen doet zien, waarin God de Heer van alles is en in de onderwerping aan Hem het hoogste wordt bereikt en het onderpand ligt van de hoogste glorie. Wie zich vernedert zal verheven worden. 'Wij dachten hen vernederd en ziet, zij zijn opgenomen onder de kinderen Gods'.

Samenvatting. Zeg in alle ootmoed met Maria: 'Zie de dienstmaagd des Heren', onderpand van Gods uitverkiezing.

ZESDE DAG / Conferentie

Om de tuin van ons hart verder te versieren bouwen we langs de zuidelijke muur een loverhut, een terras overhuifd met een dak van groen en bloemen, klimplanten die voortlopen langs de oostelijke en westelijke zijmuur, de mooiste klimplanten: lathyrus in de schitterendste kleuren. Zij zijn het beeld van de gehoorzaamheid! Deze bloemen, hoewel heerlijk van kleur en schittering, groeien niet zelfstandig, maar laten zich leiden en volgen hetgeen haar tot leiding wordt gegeven. Laten zij zich niet leiden, dan kruipen ze over de grond en worden vertreden. Geleid zijn ze een sieraad voor de tuin. Hoe hoger de leiding haar opvoert, hoe hoger zij klimmen en hoe heerlijker haar schoonheid uitkomt. Zij laten zich binden en leiden overal heen en bloeien overal waar maar zon is. De muur zelf is al een beeld van de opsluiting binnen de kloostermuren, van de bepaaldheid daarbinnen te leven. Daar heeft elk zijn plaats, door de gehoorzaamheid aangewezen. Wat zoekt men toch iets anders? Hoe zal men toch het offer terugnemen, dat men eenmaal bracht van algehele toewijding aan God. Geen beperking. Hoe jammer dat sommigen de eerste edelmoedigheid vergeten. Wat een kracht in een Congregatie, als iedereen voor alles klaar staat. Eendracht maakt macht. Wat is in de wereld alles mooi geordend en geregeld. Alles dient elkander. Het ene is er om het andere. De onderlinge afhankelijkheid, de onderlinge betrekking tot elkander vooral in deze tijd weer op de voorgrond na van zucht naar onafhankelijkheid en persoonlijk egoïsme. Dat is de grote kracht en aantrekkingskracht van het kloosterleven: allen dienstbaar aan de ene grote gedachte die allen verenigt. Maar dat wordt beleefd in het kleine van iedere dag.

Elke dag gaat de Hovenier rond om zijn bloempjes na te zien en op te binden. Zou dit verwaarloosd worden, dan is de kracht gauw weg. Snijbloemen van korte duur. Jammer dat ze worden afgeplukt. Maar de Hovenier wil ermee pronken. Waar hij er weg snijdt, komen er aanstonds nieuwe. De gehoorzaamheid ontnemt ons soms ook de eer van ons werk, de bloemen plukt een ander. Hij gaat strijken met de eer die wij verdienen. Wij krijgen geen dank voor ons werk. Niemand ziet misschien ons werk of waardeert het. Van die klimplanten met haar overvloedige bloemen gaan vele bloemen geheel schuil om soms toch nog weer te voorschijn te treden. Grillig is de groei en bloei. Men telt de bloemen niet. Het geheel is mooi. Wat de mooiste kleur, de mooiste bloem is? Men weet het niet, men vraagt er niet naar. De schakering is juist het mooie. Allerhande kleuren dooreen gemengd.

Zo ook het werk in gehoorzaamheid. Belangrijk een goede portier, belangrijk een goede kok, belangrijk dat alles schoon en netjes is in huis, belangrijk dat de school goed gaat, het onderwijs prima is, belangrijk dat de jongens goede manieren leren, dat zij goed leren bidden enzovoorts, enzovoorts. Wat is het belangrijkste? Alles is nodig. Het ene doen en het andere niet laten. Beeld van het menselijk lichaam toegepast op de Kerk: *non omnes prophetae* etcetera. Hetzelfde geldt van het kloosterleven. Een mystiek lichaam. Ook hier Christus het hoofd, wij de ledematen. Elkaar vervangen, met elkander medelijden, elk tevreden met de plaats hem toegewezen. Niets ongelukkiger dan een ontevreden kloosterling. Het genot van de wereld kan hem niet gegeven worden en het genot van het klooster wil hij niet erkennen en genieten. De eerste deugd. Voorwaarde voor alle andere deugden. *Virtus quae ceteras virtutes inserit insertasque custodit*, ontleent onze Regel aan de heilige Gregorius.

De klimplanten, geleid en opgebonden, doen denken aan Onze Lieve Heer aan het kruis, met drie plompe nagelen aan het kruis geslagen. De bloemen die overal ontluiken, duiden op de wonden die Hij in heel zijn lichaam heeft ontvangen en bloeien als evenzoveel bloemen. *Factus pro nobis obediens, usque ad mortem, mortem autem crucis*. Ziedaar ons voorbeeld in de gehoorzaamheid. De klimplanten in de tuin van ons hart zijn maar een symbool.

Samenvatting. Wie Mij liefheeft, hij neme zijn kruis op en volg Mij. Hij was gehoorzaam tot de kruisdood.

ZEVENDE DAG / Conferentie

Twee dingen ontbreken nog in onze tuin. In het grasveld planten we nog bomen. Onder die bomen is een plaats voor een fontein. Onder de schaduw van die bomen, in de weldoende koelte van de springende fontein zetten we ons neer om te genieten van groen en bloemen, van licht en lucht en op gezette tijden putten we water uit de bron om hetgeen anders zou verdorren rijkelijk te besproeien.

Vandaag planten wij in de vorm van een M een laan van mooi opgaande fruitbomen; of eigenlijk wij vinden ze reeds door Gods hand geplant en als de vijgeboom van het Evangelie in enkele dagen opgeschoten tot heerlijke lommerrijke bomen. Wat betekenen die bomen in de tuin? In de symboliek van de Middelnederlandse geestelijke literatuur komt de boom, die zijn gladde kale stam hoog in de lucht omhoog voert, die in de herfst zijn bladeren verliest en heel de winter daar staat van alle groen en lover ontbloot, voor als het beeld van de onthechting aan het aardse en van de armoede. Om deze uit te drukken kiezen wij het beeld van een laan van opgaande fruitbomen. Het dunne rijsje breekt door de aardkorst heen en gaat omhoog, omhoog altijd hoger. Zo moeten wij ons van de aarde losmaken en onthechten van hetgeen hier beneden ons vasthoudt. Wij staan nog op de grond, maar onze omgang moet in de hemel zijn. Waar uw schat is, is uw hart. Die schat moet niet op aarde liggen. De boom wijst ons omhoog. Schoon is de boom in zijn bladerentooi, maar die weelde is voorbijgaand. Er komen andere tijden. Naakt en kaal staat hij er dan de hele koude wintertijd. Beeld van de armoede.

In vele opzichten ontbreekt ons niets. *Nilil habentes et omnia possidentes*. Maar zo nu en dan voelen we toch de gevolgen van onze geloften. Wij moeten vragen. Het wordt geweigerd. Het kan geweigerd worden. Wij zouden dit of dat willen hebben. We zijn op het gemeenschappelijke aangewezen. Geen keus. Wij hebben alles verlaten. Wat was dat? Misschien niet veel, misschien wel veel. Tenslotte toch van weinig betekenis voor hetgeen wij ervoor terugkregen. Honderdvoudig krijgen we het terug. En het eeuwig leven. Wat een edelmoedigheid op de dag der geloften. En nu? Waaraan hechten we ons niet? Kleinigheden, nietigheden. We komen misschien niets te kort, maar het kan verkeren. Slechte tijden dreigen. Zorgt men wel bijtijds? We maken ons druk. Marta, Marta, wat maakt ge u druk. Ook in het klooster dringt de afgunst, dringt de ontevredenheid door. Dat zijn de arme mensen. De beklagenswaardige mensen, niet zij, die van tijd iets te kort komen.

Andere vorm: tegenzin in werkzaamheden die moeten gedaan worden en die men beneden zich acht. Heren in het klooster onder het kleed van de arme. Farizeeën. Een arm kleed over een die de armoede niet liefheeft. Hier in Nederland veel erger dan waar ook. Veel te veel gehecht aan allerlei dingen. Op gemak ingesteld. Wij moeten alles in orde hebben en praten dat goed met Hollandse degelijkheid en zindelijkheid, netheid en orde. Het is soms in ons hart wel wat anders en niets dan gemakzucht en gehechtheid aan wat weelde is.

De boom steeds weer het beeld van de kruisboom waaraan Jezus hing, arm en naakt en van alles ontbloot. Over zijn lijfrok is het lot geworpen. Hij heeft niets meer. Wie is er begeesterd voor de armoede? Wie kiest haar met Franciscus tot zijn bruid? Het kan zo eenvoudig en toch netjes. Wij doen geloften van armoede en willen Heren zijn, meer dan nodig is, meer dan goed is. Wij ergeren de mensen. Wij maken ons belachelijk voor Onze Lieve Heer, die onze geloften heeft gehoord.

Met Maria onder het kruis des Heren. Zie hoe arm Hij is geworden om ons, hoe zij haar grootste schat opoffert om ons. Maria arm, omdat Jezus een arme moeder wilde hebben. Jozef arm, omdat Jezus voor de zoon van een werkmans wilde doorgaan. Wij zoeken de rijken, bewijzen hun meer eer, ook in ons hart. Wij moeten natuurlijk de verhoudingen in de maatschappij erkennen. Maar een arme mag in ons hart niet minder zijn dan een rijke. De armen zijn onze soort, maar we willen er niet van zijn. Zie naar de boom in zijn naaktheid. Zie naar zijn innerlijke

levenskracht. Zo moeten we ook de arme zien als beeld van God, misschien meer door Hem bemind. Leer van de bomen de wisselvalligheid, de wisseling van al het aardse. En zie hoe God ze op hun tijd weer van alles voorziet, dat hun tot glorie strekt. Meer vertrouwen. Onze Lieve Heer zegt het zo uitdrukkelijk in het Evangelie, de geschiedenis der heiligen bevestigt het wonderbaar, dat we geen zorgen moeten maken voor het aardse bezit, dat we alles moeten prijsgeven en op Hem vertrouwen. En toch maken we ons zorgen: Marta, Marta!

Samenvatting. Armoede en onthechting noodzakelijke deugden voor en kloosterling. Zonder die twee deugden is hij een Farizeër. De boom voortdurend een sprekend symbool.

ACHTSTE DAG / Conferentie

De laatste dag vóór zijn dood riep Jezus in de tempel: Wie dorst heeft, kome tot Mij, in zijn binnenste zullen levende wateren ontspringen. In de tuin van ons hart mag dat levend water niet ontbreken. Alles zou verdorren. Dat levend water is Jezus zelf. Elke dag moeten wij, als de Samaritaanse vrouw had moeten doen, Hem dat levend water vragen. Hij geeft het ons in de heilige communie, waartoe Hij ons iedere dag opnieuw uitnodigt.

De heilige communie is de fontein die wij in het midden van onze tuin een plaats moeten geven. Niet slechts om ons telkens weder in het bijzijn van Onze Lieve Heer te verlustigen, maar ook om er het levend water te putten dat de bloemen en het gras moet besproeien en ook de bomen van water moet voorzien. Onze Lieve Heer kan langs een andere weg ons leven onderhouden, maar Hij heeft juist het heilige Sacrament ingesteld om ons aldus een onderpand te geven dat Hij ons leven onderhoudt. Gij zult het leven in u niet hebben, tenzij gij het vlees van de Zoon des mensen eet en zijn bloed drinkt. Wat een heerlijkheid, dat wij dagelijks de heilige communie kunnen ontvangen. Maar putten wij er de kracht uit die ons sterk maakt, putten wij er het levend water, dat ons leven doet, het volle leven, dat Onze Lieve Heer er ons door wil laten leven? Hoe is het met de mooie bloemen in onzen tuin? Leven ze? Bloeien ze volop? Niet? Waarom ze niet besproeid met het levende water? Wat kon onze communie vruchtbaarder zijn, als we daarbij dachten aan onze tuin, hoezeer die water behoeft. Maar dan moeten we de volgende morgen ook aan Onze Lieve Heer kunnen zeggen hoeveel goed dat water de bloemen, het gras en de bomen heeft gedaan, hoe ze steeds rijker groeien en bloeien.

Wij zijn veel te spoedig tevreden, als we ons door de heilige communie met Onze Lieve Heer verenigd weten. Zijn tegenwoordigheid moet vruchten dragen, deugden kweken. Het is de tarwe der uitverkorenen, het is de wijn, die maagden kweekt, maar ook in ons. Zeker, het Sacrament werkt *ex opere operato*, maar de gesteltenis is van de grootste waarde om aan de vruchten deelachtig te worden.

Wij hebben nu zeven dagen aan onze tuin gewerkt, de voornaamste planten en bloemen staan erin. Laten we eens een tijd lang de heilige communie ontvangen om deze enkele planten er ten volle te doen leven. Gaan we met de Hovenier elke morgen even naar de tuin en nemen we Maria mee. Door haar ontvangen wij nog steeds Gods genade. Het is in God één altyddurende handeling. Piet Gerrits heeft het op de Heilig-Landstichting zo mooi uitgebeeld: Maria staande achter Jezus in een verre lichtglans, omdat Hij uit haar wilde geboren worden, uit haar het vlees aannam dat Hij ons te eten geeft; zij zelf heeft het eerst en het rijkst de vrucht geplukt uit die inwoning Gods.

Konden wij de heilige communie ontvangen, zoals zij in Nazaret Gods Zoon ontving in zich. En mogen in ons de vruchten bloeien die in haar door Gods genade bloeiden. Spiegelen we ons dikwijls aan dit verheven voorbeeld, vooral in de deugden, die we moeten hebben, willen we ware kloosterlingen en ware kinderen van Maria zijn.

Samenvatting. De heilige communie de fontein die ons verfrist water geeft om de tuin van ons hart te besproeien. Tracht Jezus te ontvangen zoals Maria Hem ontving.

IN DE GEEST DER SCHOOL VAN DE KARMEL

Acht conferenties voor de retraite

1. DE HEILIGE PROFEET ELIA / Leven in de tegenwoordigheid Gods

Vivit Dominus, in cuius conspectu sto.

Zijn uitverkiezing en hoge zending bewust. Groot geloof in God.

Verwacht op de Karmel Gods antwoord door het vuur.

Si homo Dei sum. Treedt onverschrokken voor Achaz.

Door God geleid en vol vertrouwen op God en overgave aan God.

Man van gebed en overweging en vol lof van de Gods lof.

Leven in de tegenwoordigheid Gods, vraagt werking der verbeelding.

God verscheen Elia in een zachte zefir. Beelden Gods zoeken.

God zien in het geschapene door het verstand.

Hem liefhebben en zoeken met de wil. Vreugde in Gods bijzijn.

Teresia: schaapjes bij de herder. Gods hulp vragen en daarop vertrouwen.

God danken voor het vele dat Hij ons onafgebroken geeft.

De heilige communie onderpand van eeuwige vereniging met God.

2. DE HEILIGE BERTHOLDUS EN DE HEILIGE KLUIZENAARS OP DE KARMEL / Liefde tot de eenzaamheid

Kruisvaarders vol idealen naar het heilig Land. Strijders voor God en de uitbreiding van zijn Rijk.

Door de heilige plaatsen getrokken tot inniger verkeer.

Kluizenaars in de hollen van de Karmel in gebed en boete.

Velen wilden de heilige plaatsen niet verlaten, liever sterven.

In 1291 alle overblijvenden op de Karmel ter dood gebracht.
In de geest naar die heilige Berg terug. In hun geest wandelen.
De heilige Maria Magdalena de Pazzi kust de wanden van haar cel. Zalige eenzaamheid.
Elias abiit inde in montem Carmeli.
In de eenzaamheid van het klooster God terugvinden, in het gevoel der wereld verloren.
Maria en Jozef vonden Jezus in de tempel. Buiten het klooster de ingetogenheid nastreven. Cel in het hart. Daar met Onze Lieve Heer verkeren. Alleen met God alleen.
Een innerlijk leven leiden.

3. DE HEILIGE SIMON STOCK / Godsvrucht tot Maria

De grote generaal van de Orde, uitverkoren om haar over te planten naar het Westen. Derde stichter. Bijzondere vereerder van Maria volgens de traditie van de Orde.
Broeders van Onze Lieve Vrouw. In de drang der tijden toevlucht tot Maria. Verschijning.
Het heilig Scapulier, onderscheidingsteken en onderpand van de broederschap van Maria.
Daardoor de Orde uitgebreid en bevorderd.
Ave stella matutina en Flos Carmeli.
Dank aan Maria voor de vele weldaden. Dank door daden.
Maria vereren is haar navolgen, haar leven beleven.
Glorie van de Karmel, de Orde nog als zodanig bekend. Eerbiedwaardige traditie.
Hoofdstuk der Constituties.

4. DE HEILIGE PETRUS THOMAS / Ijver in de dienst van God

Een der glories van de Orde, op wiens heilverklaring en verering de Orde de hoogste prijs stelde.
Groot geleerde, medestichter van de theologische faculteit aan de beroemde rechtskundige universiteit van Bologna.
Hooggeacht om zijn wetenschap, deugd en welsprekendheid aan het pauselijk hof te Avignon, door de paus met verschillende voorname zendingen belast.
Prediker aan het pauselijk hof. Uitgekozen om de lijkrede te houden bij het overlijden van de Paus.
Bisschop benoemd, patriarch van Constantinopel, legaat van de paus in het oosten en leider van een kruistocht. Voorop in de gelederen, alle gevaren trotserend. Onvermoeid.
Tegelijk innig kloosterling. Als student vol vertrouwen op God.
Procurator-generaal van de Orde. Bij al zijn werk en beslommeringen man van gebed, die meer dan eens verrast werd in nachtelijk gebed in de donkere kerk, zo vol godsvrucht tot Maria, dat men de naam Maria in zijn borst geschreven beschouwde.
In de moeilijkheden van de Orde vol vertrouwen op de voorspraak van Maria, medegedeeld door Johannes van Hildesheim.
Van hem te leren: werken en bidden. Hard werken, maar zorgen op de eerste plaats mensen van gebed te blijven, het eerst nodige en de voorwaarde om het werk vruchtbaar te maken. Het uiterlijke verbonden met innerlijk apostolaat.
Andere voorbeelden. heilige Andreas Corsini, tijdgenoot. Woord van de zalige Maria der Engelen: wij hebben de hele eeuwigheid om uit te rusten.

5. DE HEILIGE TERESA / Liefde tot de regeltucht

Door God geroepen de regeltucht in ere te herstellen. Buitengewoon zorgvuldig om alles nauwkeurig te onderhouden. Hervorming van de regeltucht niet alleen bij de zusters, maar ook bij de paters. Moge zij ook bij ons die liefde herstellen.

Hervorming van Rennes: de *strictior observantia*. Johannes a S. Samsone, Michael a S. Augustino. Volharding der heilige Teresa in haar ijver voor herstel der tucht. Eerst zelf in beoefening brengen. Bloei van de Orde te verzekeren door de zorgvuldigheid in het onderhouden van de Regel door elk afzonderlijk. Liever sterven dan vrijwillig één rubriek verwaarlozen.

Belofte steeds het volmaaktste te doen. Kracht geput uit de heilige communie en het verenigd leven met God.

Sleutels in de handen van Maria: Maria priorin van het klooster. Mariabeeld op de plaats van de priorin. Sint-Jozef beschermer.

Teresa's trouw en nauwkeurigheid eerst voorbereiding tot haar mystieke begenadiging.

Getrouwheid in het kleine.

De grote en de kleine Teresa: de 'kleine weg'.

6. DE ZALIGE JOHANNES SORETH / Armoede en eenvoud

Grote hervormer van de Orde, stichter van de karmelietessen.

Bij zijn werk vond hij vooral weerklank in de Nederlanden. Hoog in aanzien bij allen. Naar getuigenis van pater Brugman een der eersten in de kerk. Zelf echter allereenvoudigst. Weigerde alle eer. Wilde geen kardinaal worden en wist de paus hierin te doen berusten.

Op reis, in kleding, in bouw en inrichting der kloosters.

Hevige verontwaardiging en heilige vrijmoedigheid in het hekelen van toestanden van weelde en rijkdom in de levenswijze der kloosterlingen.

Toch geen man zonder energie en kracht. Onverschrokken en mannelijk.

Verdediger van de bisschop van Luik.

Redder van het heilige Sacrament uit de handen der plunderaars.

Energiek visitator.

Luisteren naar zijn aansporingen tot eenvoud, spiegelen in zijn voorbeeld.

7. DE HEILIGE JOHANNES VAN HET KRUIS / Liefde tot kruis en miskenning

Pati et contemni pro Te.

Alleen voor God leven, het oordeel van de mensen niet achten. Om Jezus te gelijken, zich voorbereiden op de miskenning der mensen.

Johannes door zijn medebroeders, de geschoeiden, miskend, die hem voor een nieuwlichter, een ordeverstoorder hielden en hem opsloten in een cel om hem onschadelijk te maken; door de ongeschoeiden, die hem beschuldigden van lastige en onberaden ijver en besloten hem naar de missie te zenden om zich van zijn medezeggenschap in het bestuur te ontdoen.

Volgens zijn wens gestorven in een klooster waar men hem niet kende en de prior weinig ingenomen was met de zieke gast, die het klooster op lasten en kosten bracht.

Verwijderd gehouden van de zusters, die hem zo gaarne en zo nodig tot biechtvader hadden. Voor hen de weg en het middel om zich steeds meer naar het oordeel van God te vormen en zich te vervolmaken.

Er is nu eenmaal tegenstelling tussen God en de wereld; en de wereld dringt ook het klooster binnen. Wie de gerechtigheid liefheeft, moet zich op vervolging en miskenning voorbereiden. We moeten trachten ons zo hoog op te werken, dat we er niet alleen geduldig onder blijven, maar ernaar verlangen, hoe dikwijls is het anders. De heilige Johannes van het Kruis een onmisbaar voorbeeld. Zijn leven een duidelijke les.

8. DE HEILIGE MARIA MAGDALENA DE PAZZI / Liefde tot God

Goddelijke deugd, ons ingestort, doch in ons te ontwikkelen.

Als kind was de heilige van liefde tot God vervuld en moest zij spreken van God. Les aan andere kinderen.

Trad bij de karmelietessen in, omdat er de dagelijkse heilige communie was.

In haar extasen steekt een schouwing van God, meer in het bijzonder ook van de heilige Drievuldigheid, het goddelijk Wezen. Het voorwerp van ons geluk in de hemel, hier op aarde en voorsmaak te genieten. Graag lezen en horen van God. God Zelf tot voorwerp van onze overwegingen en beschouwingen maken. Van God spreken, omdat ons hart van Hem vervuld moet zijn. Waar het hart vol van is, loopt de mond van over. Bewijst onze conversatie, dat we van God vervuld zijn, liefde, ware liefde tot God hebben?

Liefde opwekken. Geloof, hoop en liefde, maar de liefde is het grootst. De liefde blijft. De heilige Maria Magdalena gloeide van liefde, luidde de bel van het klooster om aan de zusters toe te roepen God lief te hebben en erover te klagen dat Hij niet bemind wordt. Het moet ook ons leed doen dat God vergeten wordt.

Godsvrucht tot het heilig Hart en tot het heilig Aanschijn, tevens op bijzondere wijze tot de heilige Drievuldigheid, tot de Heilige Geest. De heiligen, ook Maria middelaars, om ons tot God te brengen en tot de schouwing Gods.

PUNTEN VAN DE OVERWEGING VOOR DE VOLGENDE MORGEN

1. VRIJDAGAVOND VOOR ZATERDAGMORGEN / De aanbidding van de herders

Overweegt ten eerste, hoe de getuigen van Jezus' geboorte zijn: enkele arme herders, voor de wereld onbekend, zonder invloed in de wereld. Wat zouden wij andere getuigen hebben uitgekozen. Moeten wij ons niet verwonderen, dat ook wij uitverkoren zijn om Jezus' geboorte te kennen en er getuigenis van af te leggen?

Overweegt ten tweede de vraag, waarom deze blijde boodschap u niet sterker trekt tot een inniger vereniging met de arme Jezus en gij nog altijd nog een heel ander leven bemint dan dat Jezus voor zich en de zijnen heeft uitgekozen. Gaat met de herders naar Betlehem en herken Jezus aan het gegeven teken: Gij zult een Kind vinden in wat doeken gewikkeld, liggend in een krib.

2. ZONDAGAVOND VOOR MAANDAGMORGEN / Met Maria naar Jezus op de kruisweg

Overweegt ten eerste, hoe Johannes na Jezus' gevangenneming naar Maria snelt, hoe Maria hem het lijden van Jezus doet verstaan en hem naar Jezus terugbrengt. Zij aanschouwen zijn veroordeling, zijn geseling, zijn kroning met doornen, zijn verwijzing naar de kruisberg. Langs een omweg ontmoeten zij Jezus. Maria betuigt Jezus haar liefde en lijdt met Hem. Maria brengt Johannes bij Jezus terug.

Overweegt ten tweede, hoe beiden Jezus volgen op de kruisweg. Hoe hij die Jezus liefheeft, de kruisweg op moet. Hoe Hij neervalt onder het kruis, van zijn klederen wordt beroofd en naakt, van alles ontdaan aan het kruis wordt genageld. Zien wij onszelf met Jezus aan het kruis genageld; Hem trouw tot in de dood.

3. DINSDAGAVOND VOOR WOENSDAGMORGEN / De dood van Maria

Zien we Maria op haar sterfbed uitgestrekt, wachtend op het ogenblik waarop zij sterven zal, dat is, verenigd worden met Jezus, voor eeuwig verenigd met God in de hemel. Wat ziet Maria de dood anders dan wij! Konden wij eenmaal zo sterven!

Overwegen wij vervolgens dat om zo te sterven, wij moeten leven als Maria. Zo het leven, zo de dood. Laten wij van Maria leren te leven om eenmaal te sterven zoals zij. Voor haar was het leven hetzelfde als de dood: een altijd inniger streven naar de vereniging met God. De dood de laatste trede van de ladder, waarlangs haar leven omhoogging naar God. Mochten wij in ons leven steeds zo het oog gericht houden op God. Maria, ons voorbeeld in haar dood, is het daarom in het leven.

GEWETENSONDERZOEK

Karmelretraite

TWEEDE DAG / Gewetensonderzoek

1. Hoe staat het met mijn ijver in de dienst van God? Ben ik nog blij dat ik in het klooster ben? Ben ik nog vervuld van de gedachte dat ik mij daar steeds beter moet maken, steeds dichterbij Onze Lieve Heer moet brengen? Of denk ik daar maar weinig aan?
2. Ga ik op in mijn werk, zodat ik Onze Lieve Heer vergeet? Zoek ik in mijn werk mijn eigen glorie? Wil ik mijn werk goed doen, opdat men mij roeme, over mij tevreden zij? Misschien zelfs om erdoor tot eer en waardigheden te komen?
3. Zoek ik mijn gemak en ga ik verplichtingen uit de weg, zodat ik mij tevreden stel met een minimum van voorgeschreven werken en oefeningen?
4. Denk ik nog aan verstervingen uit eigen vrije wil? Leg ik me nu en dan iets op om de baas te blijven over mezelf?
5. Verlang ik naar omgang met Onze Lieve Heer en naar stil gebed? Ga ik graag te communie? Breng ik graag een bezoek aan het Allerheiligste? Oefen ik me nog in de vroeger aangenomen gewoonte om me onder het werk te verenigen met Onze Lieve Heer? Oefen ik me nog in de tegenwoordigheid Gods? Of is dit alles verslapt?
6. Denk ik overdag nog wel eens aan de heilige communie van de morgen en communiceer ik nog wel vaak geestelijk?
7. Leef ik nog in de blijde overgave aan de Moeder van Barmhartigheid, zoals ik die leerde in de eerste kloosterjaren?

8. Beschouw ik mijn roeping tot deze Congregatie als een voorrecht en als een heel bijzondere aanwijzing, hoe Onze Lieve Heer wil dat ik mij heilig?
9. Ben ik nog wel volgbaar in al hetgeen in de Congregatie is voorgeschreven of daar gewoonte is?
10. Hoe is mijn gehoorzaamheid? Sleur? Aanpassing? Of nog werkelijk een deemoedig buigen voor Gods heilige wil?
11. Oefen ik me er nog in de wil van God te zien in hetgeen mij te doen gegeven wordt?
12. Geef ik toe aan verlangens naar ander werk, naar een andere plaats, naar een andere Congregatie of naar een andere overste, naar andere fraters om mij heen? Valt het mij moeilijk, in dat alles de beschikking van de Voorzienigheid te loven en te prijzen en er gelukkig in te zijn?
13. Geef ik toe aan tegenzin in hetgeen ik te doen heb?
14. Schep ik rondom mij een sfeer van tevredenheid en blijheid of ben ik vol kritiek en afkeuring?
15. Kan gevoelens van afkeuring en afkeer beheersen of blijken zij aan anderen?
16. Kan ik er deze retraite toe komen weer geheel blij te zijn met mijn roeping, met het klooster waar ik ben, met het werk dat ik heb, met de fraters die daar zijn en met wie ik moet omgaan, met de vooruitzichten welke het leven mij verder biedt, met de gezondheid die ik heb, met de talenten welke God mij gaf, met de gebreken zelfs om er voordeel mee te doen?

DERDE DAG / Gewetensonderzoek

1. Brand ik nog vurig van liefde tot God? Zie ik alles beminnelijk? Zoek ik de beschouwingen van Gods Wezen die mij zijn beminnelijkheid openbaren, om zo mijn liefde te versterken en te bevestigen? Of voed ik de liefde niet?
2. Houd ik er nog van te spreken of bij mijzelf te denken over het beminnen van God?
3. Is een oefening van liefde voor mij een formule of zegt die mij nog niets? Zegt mij die alles wat zij inhoudt?
4. Ben ik veel met mijzelf bezig? Zoek ik mijn gemak, mijn bevrediging, behagelijkheid? Of kan ik nog hard en streng zijn voor mijzelf?
5. Ontzie ik mijn lichaam bovenmate? Veel meer dan vroeger? In kleding, in stoelen om op te zitten? In bed om te rusten? In eten en drinken? Aan tafel, bij dorst? Ga ik te ver in eten en drinken? Ken ik nog versterving in roken en snoepen? Is 'lekker' iets dat mij gaat beheersen?
6. Ben ik een man of een kind? Hunker ik naar liefde, naar hartelijkheid, naar vertroeteling? Naar genegenheid die mij ontziet? Naar innigheid, naar liefkozing?

7. Hecht ik mij aan andere mensen? Zoek ik het gezelschap van bepaalde personen? Moet ik hen zien of horen, mij met hen onderhouden? Zoek ik hen op tegen gewoonte, tegen geldende voorschriften? Ben ik bijzonder gevoelig voor het oordeel, de sympathie van bepaalde personen? Ga ik te ver in mijn genegenheid? Kom ik tot liefkozing, tot genegenheid?

8. Voel ik mij getrokken tot personen van het andere geslacht? Zoek ik haar op? Stel ik ze mij voor? Leef ik in gedachten in haar bijzijn? Schrijf ik haar graag? Ben ik open of gebruik ik bedekte woorden?

9. Voel ik mij getrokken tot kinderen? Heb ik soms spijt dat ik de gelofte van zuiverheid deed? Zoek ik de kinderen om hun schoonheid? Stel ik mooie, lieve kinderen boven minder aanvallige? Liefkoos ik kinderen? Haal ik kinderen aan en trek ik mij met hen terug? Heb ik verstandhouding met kinderen door bijzondere vriendschapsbetuigingen? Door blikken van verstandhouding? Door kleine attenties? Door geschenken?

10. Heb ik ogenblikken waarin de bekoring haast te sterk wordt? Wend ik mijn aandacht dan op iets anders? Denk ik dan aan God, aan Maria? Aan mijn roeping? Aan mijn uitverkiezing?

VIERDE DAG / Gewetensonderzoek

1. Hoe is het met mijn beoefening van de deugd van armoede? Ben ik tevreden met hetgeen ik kan gebruiken, met hetgeen ik krijg? Ben ik tevreden met de ruimte waar ik heb te leven en te werken? Ben ik tevreden met de kleding en wat daartoe behoort? Ben ik tevreden met hetgeen te eten en te drinken wordt gegeven? Denk ik er nog aan dat ik een arme ben en dat heb willen wezen?

2. Ben ik blij, als mij eens iets ontbreekt? Kan ik mij dan tot vreugde opwerken? Of verval ik dan spoedig in kritiek?

3. Ben ik omzichtig in hetgeen mij ten gebruike is gegeven? Ontzie ik het als iets wat mij niet toebehoort? Werk ik mee om alles zo goed mogelijk te gebruiken en voor verder gebruik in stand te houden? Ben ik achteloos op mijn kleding, op mijn gebruiksvoorwerpen, zodat ze verloren gaan vóór de tijd?

4. Maak ik aanspraak op dingen? Beschouw ik vele dingen als praktisch van mij? Ben ik onwillig jegens anderen wat medegebruik van verschillende dingen betreft? Maak ik aanspraak op bijzondere verzorging van mijn gezondheid, op middelen om mij verder te bekwamen? Op middelen om mijn werk beter te doen?

5. Beschik ik soms over dingen zonder het nodige verlof? Is verlof vragen mij soms niet te zwaar en loop ik daar niet overheen? Veronderstel ik niet teveel verlof, waar ik dit eigenlijk toch moest vragen?

6. Sta ik op eer en erkenning? Eis ik dat men mij ontziet? Ben ik bereid om anderen de eer te geven die hun toekomt? Of beschouw ik eer aan anderen spoedig als een te weinig eren van mij?

7. Word ik bij mijn werk te zeer geleid door de zucht, eer te verwerven en tracht ik dat te bereiken door anderen af te breken? Spreek ik ongunstig over anderen? Kan ik me inhouden en blijven zwijgen, als ik iets ongunstigs van een ander weet?
8. Oordeel ik niet veel over anderen? Is dat oordeel niet dikwijls lichtvaardig? Is het niet gemakkelijk ongunstig? Of leg ik mij er nog op toe alles goed uit te leggen?
9. Verheug ik er mij over dat anderen fouten maken en het verkeerd doen om daardoor zelf in de eer te stijgen?
10. Of verheug ik mij over fouten van anderen uit leedvermaak? Komen gevoelens van afkeer en wraak in mij op over onrecht mij aangedaan of door mij verondersteld?
11. Ga ik gesprekken over anderen tegen of doe ik daar gaarne aan mee? Is mijn tegenwoordigheid een bescherming voor anderen of een gevaar?
12. Tracht ik rechtvaardig te zijn in mijn oordelen of word ik door vooroordelen geleid en kan ik van bepaalde personen niets goeds zien of horen?
13. Ben ik ontvankelijk voor kritiek of stuif ik daartegen op? Kan ik een berisping of zelfs maar een verwijderde berisping verdragen of blijft die mij hinderen en dwarszitten?
14. Ben ik bereid ongelijk te erkennen of houd ik ongerechtvaardigd aan mijn oordeel vast, als het is uitgesproken? Kan ik verontschuldiging aanbieden en de minste zijn?

RETRAITE IN DE GEEST DER SCHOOL VAN DE KARMEL

1. Elia roept het Joodse volk naar de Karmel en vraagt: Hoelang hinkt gij nog naar twee kanten? Als God de Heer is, volg Hem. Water over het offer: alles verwachten van Gods genade. Vuur uit de hemel verteerde het offer van Elia. Dood aan de valse profeten, aan de afgoden. Elia bad zeven malen (Sint-Jacobus). De zevende maal verscheen het wolkje aan de hemel, boven de zee, bode van verwachting en verlossing. De retraite-leider is de dienaar, die ook de verlossing aankondigt. Aankondiging van overvloedige regen. Regen is Gods genade, is de komst des Heren. Maria afgebeeld in het wolkje. Door Maria alle genade. Kinderen van Maria.

2. Elia ziet zich verlaten. In ons streven naar de volmaaktheid op onszelf aangewezen. Blootgesteld aan vervolging en miskenning. Het onder de as gebakken brood, beeld van de heilige eucharistie. Uit kracht van die spijs wandelde Elia tot de berg Horeb. Niet in de onrust was daar de Heer: schouwing Gods in de stille eenzaamheid. Elia met God in zijn zending als profeet. De Heer leeft en voor zijn Aanschijn sta ik. Onverschrokken voor vorsten en vijanden. Na vervulling zijner zending ging hij steeds weer naar de Karmel. Herinnering aan het vroegere visioen. De overweging van Maria's leven met Jezus.

3. Maria's onbevleete ontvangenis. Geboorte van Maria: onze uitverkiezing en begenadiging. Katholiek gedoopt, roeping tot het kloosterleven. Katholieke opvoeding. Onderricht.

4. Opdracht van Maria in de tempel. Dienst van God. Beeld van kloosterleven in het heiligdom des Heren. Nederige dienste van een koningsdochter. Afstand van de vreugde van het ouderlijke huis. Voorbereiding voor de menswording.

5. Huwelijk van Maria. Verberging der geheimenissen Gods. Mijn geheim is van mij. Maria's beschermers tevens de beschermers van mij en alle kinderen van de Orde van Karmel. Wonderbare verheffing tot Moeder van God. Boodschap van de engel. Zie de dienstmaagd des Heren.

6. Bezoek aan Elisabet. Met haast over de bergen. *Magnificat*. Johannes de Dooper geheiligd. Maria komt ook tot ons tot onze heiliging. Welk een eer geschiedt mij.

7. Maria en Jozef naar Betlehem. Er was voor hen geen plaats in de herberg. Geboorte van Jezus in de stal. Zij wond Hem in doeken en legde Hem in een kribbe. Armoede. Rijkdom bij Jezus.
8. *Gloria in excelsis*. Aanbidding der herders. Laten wij naar Betlehem gaan. Het offer der herders. Geen weerklank in de grote wereld. Jezus met de eenvoudigen. De zijnen hebben Hem niet gekend. Uitverkiezing van degenen die Hem kennen. Kinderen Gods.
9. De aanbidding der wijzen. Goud, wierook en mirre. De vlucht naar Egypte. Blijf daar tot Ik het u zeggen zal. Uit Egypte heb Ik mijn Zoon geroepen. Langs een andere weg keren zij naar hun land terug.
10. Opdracht van Jezus in de tempel. Het offer van de arme. Simeon en Anna. Laat nu uw dienaar in vrede gaan. Teken dat zal worden tegengesproken. Een zwaard van droefheid zal uw hart doorboren.
11. Wedervinding van het kindje Jezus in de tempel. Verlies van Jezus. Schijnbaar. Dorheid. Drie dagen zoeken. Moet ik niet zijn in hetgeen mijns Vaders is? Jezus zoeken in de vervulling der plichten. Maria bewaarde al deze woorden in haar hart.
12. Jezus te Nazaret. Verborgten leven. Tot dertig jaar. Hij was hun onderdanig. Maria te Nazaret in de vervulling van haar moederlijke en huishoudelijke plichten.
13. Jezus verlaat Nazaret. Het eerste wonder op Maria's voorspraak: Zij hebben geen wijn meer. Doet wat Hij zeggen zal: voorbeeld van liefde. Vertrouwen op Maria's hulp en voorspraak.
14. Maria gaat Jezus voor op de kruisweg. Onder het kruis stond Maria de Moeder. Maria's deelgenootschap in het lijden des Heren.
15. Vrouw, ziedaar uw zoon. Zoon ziedaar uw Moeder. Het lichaam van Jezus wordt afgenomen van het kruis en begraven. Johannes en Maria.
16. Maria bij Jezus' verrijzenis. Maria en de heilige vrouwen. Maria's vreugde. Korte vreugde. Jezus' hemelvaart. Verlangen naar de hemel. Jezus gaat een plaats bereiden.
17. En zij volhardden in gebed met Maria, de Moeder des Heren. Nederdaling van de Heilige Geest. Maria en de apostelen. Maria onze leider in het priesterlijk werk en het apostolaat des gebeds. Zend uw Geest, en Gij zult het aanschijn der aarde vernieuwen. Nieuw leven. Vernieuwing van onze geloften. Door de handen van Maria. Herschapen door de Heilige Geest. In het kleed van Maria. De Sterre der zee. Deur des hemels. Hoop van alle karmelieten.
18. Dood van Maria. Tenhemelopneming en kroning in de tempel [lees: hemel]. Maria, de Koningin des hemels. En toon ons na deze ballingschap Jezus. Delen in Maria's vreugde. Vertrouwen in Maria's voorspraak.
19. Maria's verheerlijking op aarde. Alle geslachten zullen mij zalig prijzen. De Moeder deelt in de eer van haar Zoon. Erkenning van het geheim der menswording. Mariaverering kenmerk van het ware christendom. Onderpand van het verkrijgen van vele genaden.
20. Maria de Moeder van Karmel. De broeders van Maria. Woorden van de heilige Brocardus. De heilige Simon Stock en het scapulier. De liebevrouwenbroeders. Onderpand van zegen en bloei.

21. Navolging van Maria. De beleving van Maria's leven. Het geheim der menswording van Gods Zoon. Maria ons voorbeeld en onze hulp. God in ons. Het voorbeeld van de heiligen van de Orde.

22. Karmels roeping tot het mystieke leven. De schouwing Gods op aarde. Voorsmaak van de hemel. Onze omgang moet met de hemel zijn. Onze voorbeelden: Elia en Maria. De heilige communie.

Inhoudsopgave

INLEIDING	1
VERANTWOORDING	2
1. NAAR JEZUS MET MARIA. Tiendaagse oefening van overwegingen om op te stijgen tot haar innige vereniging met Jezus. Karmelretraite	3
2. DE OMHEINDE HOVE. Karmelretraite	37
3. IN DE GEEST DER SCHOOL VAN DE KARMEL. Acht conferenties voor de retraite	46
4. PUNTEN VOOR DE OVERWEGING VAN DE VOLGENDE MORGEN	50
5. GEWETENSONDERZOEK. Karmelretraite	52
6. RETRAITE IN DE GEEST DER SCHOOL VAN DE KARMEL	56
INHOUDSOPGAVE	59

Vervolg van de binnenzijde van de voorkaft

14. *Ach... Liber amicorum et amicarum ter gelegenheid van de vijfenzestigste verjaardag van Kees Waaijman.* Onder redactie van Rudolf van Dijk O.Carm. Met een voorwoord door Ben Wolbers O.Carm. Boxmeer, 2007.
15. Daniel a Virgine Maria O.Carm., *Konste der konsten. Ghebedt.* Bloemlezing samengesteld door Sanny Bruijns O.Carm. en Esther van de Vate O.Carm. Boxmeer, 2008.
16. Titus Brandsma O.Carm., *Naar Jezus met Maria. Karmelretraites.* Met een inleiding door Sanny Bruijns O.Carm. en verantwoording door Rudolf van Dijk O.Carm. Boxmeer, 2008.

